ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 4.4.2019
COM(2019) 149 final

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ

Επισκόπηση της εφαρμογής της περιβαλλοντικής πολιτικής 2019: Μια Ευρώπη που προστατεύει τους πολίτες της και βελτιώνει την ποιότητα ζωής τους

{SWD(2019) 111 final} - {SWD(2019) 112 final} - {SWD(2019) 113 final} -
{SWD(2019) 114 final} - {SWD(2019) 115 final} - {SWD(2019) 116 final} -
{SWD(2019) 117 final} - {SWD(2019) 118 final} - {SWD(2019) 119 final} -
{SWD(2019) 120 final} - {SWD(2019) 121 final} - {SWD(2019) 122 final} -
{SWD(2019) 123 final} - {SWD(2019) 124 final} - {SWD(2019) 125 final} -
{SWD(2019) 126 final} - {SWD(2019) 127 final} - {SWD(2019) 128 final} -
{SWD(2019) 129 final} - {SWD(2019) 130 final} - {SWD(2019) 131 final} -
{SWD(2019) 132 final} - {SWD(2019) 133 final} - {SWD(2019) 134 final} -
{SWD(2019) 135 final} - {SWD(2019) 136 final} - {SWD(2019) 137 final} -
{SWD(2019) 138 final} - {SWD(2019) 139 final}

1. Τα κενά στην εφαρμογή της περιβαλλοντικής πολιτικής κοστίζουν στους Ευρωπαίους περίπου 55 δισ. ευρώ ετησίως

Η εφαρμογή της ενωσιακής περιβαλλοντικής πολιτικής και νομοθεσίας είναι απαραίτητη για ένα υγιεινό περιβάλλον. Η κάλυψη του κενού μεταξύ των όσων έχουν αποφασιστεί και εκείνων που έχουν πράγματι εφαρμοστεί είναι ζωτικής σημασίας για τη διασφάλιση ικανοποιητικών περιβαλλοντικών αποτελεσμάτων για τους πολίτες, καθώς και για τη διατήρηση ισότιμων όρων ανταγωνισμού για τους οικονομικούς φορείς και για τη δημιουργία ευκαιριών για κοινωνικές και τεχνολογικές καινοτομίες και οικονομική ανάπτυξη. Νέα μελέτη εκτιμά ότι το συνολικό κοινωνικό κόστος των σημερινών κενών στην εφαρμογή της περιβαλλοντικής πολιτικής ανέρχεται σε περίπου 55 δισ. ευρώ ετησίως[1].

Η επισκόπηση της εφαρμογής της περιβαλλοντικής πολιτικής αποσκοπεί στη βελτίωση της εφαρμογής της ενωσιακής περιβαλλοντικής πολιτικής και νομοθεσίας, με τον προσδιορισμό των αιτίων των κενών στην εφαρμογή και την αντιμετώπιση των συστημικών εμποδίων στην ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης σε όλους τους τομείς πολιτικής. Η επισκόπηση χαρτογραφεί τις κύριες προκλήσεις για κάθε κράτος μέλος, καθώς και τις υφιστάμενες ορθές πρακτικές και τα σημεία αριστείας.

Η πρώτη δέσμη επισκόπησης της εφαρμογής της περιβαλλοντικής πολιτικής εγκρίθηκε τον Φεβρουάριο του 2017[2]. Μετά την έγκρισή της, πολλά κράτη μέλη διοργάνωσαν εθνικούς διαλόγους επισκόπησης της εφαρμογής της περιβαλλοντικής πολιτικής σχετικά με τα θέματα προτεραιότητας που επισημαίνονται στις εκθέσεις τους. Σε πολλές περιπτώσεις συμμετείχαν περιφερειακές και τοπικές αρχές, καθώς και βασικά ενδιαφερόμενα μέρη. Επιπλέον, διοργανώθηκαν διάφοροι ειδικοί τομεακοί διάλογοι. Λίγο μετά την έγκριση της πρώτης δέσμης, εγκαινιάστηκε ένα εργαλείο TAIEX-EIR Peer to Peer, για τη διευκόλυνση της εκμάθησης από ομοτίμους μεταξύ των κρατών μελών, των περιφερειών και των δήμων όσον αφορά τη βελτίωση των πρακτικών εφαρμογής τους[3].

Η δέσμη αυτή περιλαμβάνει την παρούσα ανακοίνωση, ένα παράρτημα στο οποίο παρατίθενται οι βασικές δράσεις προτεραιότητας, ένα έγγραφο γενικών πληροφοριών πολιτικής και 28 εκθέσεις (μία για κάθε χώρα), που περιγράφουν την κατάσταση όσον αφορά την εφαρμογή των βασικών τομέων και στόχων του ενωσιακού εγχειριδίου κανόνων για το περιβάλλον, καθώς και τις κύριες προκλήσεις και ευκαιρίες για κάθε κράτος μέλος.

Οι διαδικασίες επί παραβάσει εξακολουθούν να αποτελούν σημαντικό εργαλείο για τη διασφάλιση της ορθής εφαρμογής των νομικών υποχρεώσεων[4] και, ως εκ τούτου, η επισκόπηση της εφαρμογής της περιβαλλοντικής πολιτικής δεν θίγει τις δράσεις επιβολής της νομοθεσίας που αναλαμβάνονται από την Επιτροπή βάσει των Συνθηκών, υπό τον έλεγχο του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης[5]. Η επισκόπηση της εφαρμογής της περιβαλλοντικής πολιτικής καθιστά δυνατή την ενίσχυση της συμμόρφωσης προς την ενωσιακή περιβαλλοντική νομοθεσία με την αντιμετώπιση των βαθύτερων αιτίων της κακής εφαρμογής και την προώθηση πιο αποτελεσματικής εφαρμογής, υπό την προϋπόθεση ότι τα κράτη μέλη αναλαμβάνουν γρήγορα και αποφασιστικά τουλάχιστον τις δράσεις προτεραιότητας.

Η δέσμη παρουσιάζει την κατάσταση εφαρμογής της περιβαλλοντικής πολιτικής όπως είχε διαμορφωθεί τον Ιανουάριο του 2019 και αποσκοπεί στην ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των δημόσιων αρχών και των ενδιαφερόμενων μερών με στόχο την εξεύρεση εξατομικευμένων λύσεων για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των κενών στην εφαρμογή. Οι εκθέσεις ανά χώρα του

[1] COWI και Eunomia, «Costs of not implementing EU environmental law» (Κόστος της μη εφαρμογής της ενωσιακής περιβαλλοντικής νομοθεσίας), 2019.
[2] COM(2017) 63.
[3] TAIEX-EIR Peer to Peer.
[4] COM(2016) 316.
[5] Τα πορίσματα όσον αφορά συγκεκριμένα κράτη μέλη στην παρούσα ανακοίνωση και στο παράρτημά της βασίζονται στις πληροφορίες που είχε στη διάθεσή της η Επιτροπή πριν από την ημερομηνία έγκρισής της και με την επιφύλαξη τυχόν νομικών ενεργειών στις οποίες θα μπορούσε να προβεί η Επιτροπή μετά την εν λόγω ημερομηνία.

2019 καλύπτουν επίσης διάφορα νέα θέματα σε σύγκριση με το 2017, ιδίως ως απάντηση στις παρατηρήσεις που ελήφθησαν από τα κράτη μέλη, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, την Επιτροπή των Περιφερειών και διάφορα ενδιαφερόμενα μέρη στον πρώτο κύκλο: κλιματική αλλαγή, χωροκατακτητικά ξένα είδη, βιομηχανικές εκπομπές και χημικά προϊόντα, καθώς και νέες πληροφορίες. Ωστόσο, η δομή παραμένει παρόμοια με τις εκθέσεις του 2017 για την επισκόπηση της εφαρμογής της περιβαλλοντικής πολιτικής.

2. Η κατάσταση της εφαρμογής: κύριες προτεραιότητες

2.1. Μετατροπή της ΕΕ σε μια κυκλική, πράσινη και ανταγωνιστική οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών και αποδοτικής χρήσης των πόρων

Η μετάβαση από μια γραμμική σε μια κυκλική οικονομία είναι μια ευκαιρία να μετασχηματιστεί η οικονομία μας και να καταστεί πιο βιώσιμη, μεταβαίνοντας σε ένα μοντέλο όπου τα προϊόντα, τα υλικά και οι πόροι θα συντηρούνται και θα χρησιμοποιούνται για όσο το δυνατόν μεγαλύτερο χρονικό διάστημα. Η ορθή πρόληψη και διαχείριση των αποβλήτων αποτελεί θεμέλιο λίθο της κυκλικής οικονομίας, δεδομένου ότι, αφενός, συμβάλλει στην πρόληψη των αρνητικών επιπτώσεων από τα απόβλητα στο περιβάλλον και την υγεία και, αφετέρου, κατευθύνει τα απόβλητα σε αποδοτικές χρήσεις.

Από το 2017, η Επιτροπή εφαρμόζει περαιτέρω το σχέδιο δράσης της για την κυκλική οικονομία[6], το οποίο περιλάμβανε τη δημοσίευση της ενωσιακής στρατηγικής για τις πλαστικές ύλες σε μια κυκλική οικονομία στο πλαίσιο της δέσμης μέτρων του 2018 για την κυκλική οικονομία[7] και την έγκριση των τροποποιήσεων της νομοθεσίας περί αποβλήτων από τους συννομοθέτες[8]. Η Επιτροπή ενέκρινε επίσης πλαίσιο παρακολούθησης για την κυκλική οικονομία[9], ένα νέο εργαλείο που θα επιτρέψει στους υπεύθυνους για τη χάραξη πολιτικής να προσδιορίζουν τις ορθές πρακτικές και να δίνουν προτεραιότητα σε τομείς όπου απαιτείται περαιτέρω δράση. Μια νέα ανακοίνωση σχετικά με τη βιώσιμη βιοοικονομία για την Ευρώπη[10] δημοσιεύθηκε τον Οκτώβριο του 2018, με στόχο την ενίσχυση των δεσμών μεταξύ οικονομίας, κοινωνίας και περιβάλλοντος. Η πρόταση του 2018 για τη μείωση των επιπτώσεων από ορισμένες πλαστικές ύλες στο περιβάλλον[11] καταδεικνύει περαιτέρω τις συνδυασμένες προσπάθειες στην ΕΕ για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση περιβαλλοντικών προβλημάτων που συνδέονται με τον σχεδιασμό, την παραγωγή και τη διάθεση πλαστικών υλών· η εφαρμογή της θα αξιολογηθεί στους επόμενους κύκλους επισκόπησης της εφαρμογής της περιβαλλοντικής πολιτικής.

Επιπλέον, η Επιτροπή πρότεινε πρόσφατα διάφορες απαιτήσεις που θα συμβάλουν στην παράταση της διάρκειας ζωής των προϊόντων[12]. Οι αρχές προστασίας των καταναλωτών επικεντρώνονται ολοένα και περισσότερο στο ζήτημα της πρόωρης απαξίωσης των προϊόντων. Η Επιτροπή θα παρακολουθεί περαιτέρω αυτές τις εξελίξεις στο πλαίσιο της συνεργασίας για την προστασία των καταναλωτών[13].

Όσον αφορά την πρόοδο, σημειώθηκε κάποια βελτίωση όσον αφορά την εκπλήρωση των απαιτήσεων της ΕΕ σχετικά με τη διαχείριση των αποβλήτων. Σε επίπεδο ΕΕ, τα ποσοστά ανακύκλωσης αυξήθηκαν από 43,7 % το 2014 σε 46,4 % το 2017 και ο όγκος των αστικών αποβλήτων που

[6] COM(2015) 614.
[7] COM(2018) 028.
[8] Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Δέσμη μέτρων για τα απόβλητα (Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, L 150 της 14ης Ιουνίου 2018).
[9] Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Circular Economy Monitoring Framework (Πλαίσιο παρακολούθησης για την κυκλική οικονομία).
[10] COM(2018) 673.
[11] Προσωρινή διοργανική συμφωνία στις 19 Δεκεμβρίου 2018.
[12] Μεταξύ άλλων, απαιτήσεις οικολογικού σχεδιασμού στους κανονισμούς για τα προϊόντα που υποστηρίζουν καλύτερη δυνατότητα επισκευής, παροχή χρήσιμων πληροφοριών για τις επισκευές και παροχή ανταλλακτικών.
[13] Στο πλαίσιο αυτό, τον Οκτώβριο του 2018 η Επιτροπή, από κοινού με τις αρχές προστασίας των καταναλωτών των κρατών μελών, διοργάνωσε εργαστήριο σχετικά με την προγραμματισμένη/πρόωρη απαξίωση.

υποβάλλονται σε υγειονομική ταφή μειώθηκε κατά 20,6 % μεταξύ 2013 και 2017[14]. Ωστόσο, η κατάσταση διαφέρει σημαντικά μεταξύ των κρατών μελών. Οι υποχρεώσεις επεξεργασίας αποβλήτων εξακολουθούν να μην εκπληρώνονται πλήρως, με μεγάλες αποκλίσεις στις επιδόσεις εντός της ΕΕ.

Για τις χώρες που κινδυνεύουν να μην επιτύχουν τους στόχους τους σχετικά με την προετοιμασία για επαναχρησιμοποίηση/ανακύκλωση για το 2020 όσον αφορά τα αστικά απόβλητα, η Επιτροπή έχει υποβάλει εκθέσεις έγκαιρης προειδοποίησης[15] με σχέδια δράσης για την επίτευξη των στόχων της νομοθεσίας της ΕΕ για τα απόβλητα.

Πορίσματα πολιτικής

- *Συνολικά, το πλαίσιο πολιτικής για την κυκλική οικονομία ενισχύθηκε από το 2017. Ωστόσο, αρκετά κράτη μέλη[16] θα πρέπει να εφαρμόσουν καλύτερα τις αρχές της κυκλικής οικονομίας σε διάφορους τομείς, για παράδειγμα όσον αφορά την εξοικονόμηση νερού και ενέργειας, την πρόληψη της δημιουργίας αποβλήτων, την ανακύκλωση υλικών, την προώθηση της επαναχρησιμοποίησης και επισκευής και τη χρήση δευτερογενών πρώτων υλών.*

- *Ορισμένα κράτη μέλη[17] θα πρέπει να δώσουν περαιτέρω κίνητρα για τα μέτρα αποδοτικής χρήσης των πόρων· να βελτιώσουν τις επιδόσεις οικολογικής καινοτομίας τους· να αυξήσουν την ευαισθητοποίηση και να προωθήσουν την υιοθέτηση εθελοντικών μέσων, όπως το οικολογικό σήμα της ΕΕ και τα συστήματα οικολογικής διαχείρισης και οικολογικού ελέγχου· να αυξήσουν τα μέτρα ανακύκλωσης και τα κυκλικά μέτρα στον τομέα των ΜΜΕ και/ή να διευκολύνουν τις πράσινες επενδύσεις και την πρόσβαση στη χρηματοδότηση.*

- *Η πρόληψη της δημιουργίας αποβλήτων εξακολουθεί να συνιστά σημαντική πρόκληση για όλα τα κράτη μέλη, ακόμη και για εκείνα με υψηλά ποσοστά ανακύκλωσης. Έξι κράτη μέλη παράγουν τουλάχιστον διπλάσιο όγκο αστικών αποβλήτων ανά κάτοικο σε σχέση με το κράτος μέλος με τη χαμηλότερη παραγωγή αποβλήτων[18]. Επιπλέον, η μέση παραγωγή αστικών αποβλήτων στην ΕΕ αυξήθηκε από το 2014: μόνο εννέα κράτη μέλη μείωσαν την κατά κεφαλή παραγωγή τους μεταξύ 2014 και 2016[19].*

- *Σύμφωνα με τα στοιχεία που διαβιβάστηκαν στην Επιτροπή, λίγα μόνο κράτη μέλη έχουν ήδη επιτύχει τον στόχο ανακύκλωσης των αστικών αποβλήτων κατά 50 % έως το 2020[20], ενώ έχει προσδιοριστεί ότι αρκετά κράτη μέλη κινδυνεύουν να αποτύχουν[21]. Υπάρχουν περιθώρια για τη θέσπιση ή τη βελτίωση πολιτικών, συμπεριλαμβανομένων των οικονομικών μέσων (π.χ. φόροι υγειονομικής ταφής, διευρυμένη ευθύνη του παραγωγού, συστήματα πληρωμής κατά την απόρριψη), για την περαιτέρω εφαρμογή της ιεράρχησης των αποβλήτων και για μεγαλύτερη οικονομική ελκυστικότητα της επαναχρησιμοποίησης και της ανακύκλωσης.*

[14] Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Recycling rate of municipal waste (Ποσοστό ανακύκλωσης αστικών αποβλήτων).
[15] COM(2018) 656.
[16] Αυστρία, Βουλγαρία, Κροατία, Κύπρος, Τσεχική Δημοκρατία, Εσθονία, Γερμανία, Ελλάδα, Ουγγαρία, Ιρλανδία, Λετονία, Μάλτα, Πολωνία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Σλοβακία και Ισπανία.
[17] Αυστρία, Κύπρος, Ελλάδα, Ουγγαρία, Ιταλία, Μάλτα, Κάτω Χώρες, Ρουμανία και Σλοβακία.
[18] Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Municipal waste, by waste operations (Αστικά απόβλητα, ανά εργασίες αποβλήτων). Αυστρία, Κύπρος, Δανία, Γερμανία, Λουξεμβούργο, Μάλτα.
[19] Βέλγιο, Βουλγαρία, Δανία, Γαλλία, Γερμανία, Λουξεμβούργο, Ουγγαρία, Κάτω Χώρες και Ισπανία.
[20] Αυστρία, Βέλγιο, Γερμανία, Κάτω Χώρες και Σλοβενία.
[21] Η Επιτροπή υπέβαλε εκθέσεις έγκαιρης προειδοποίησης για τη Βουλγαρία, την Κροατία, την Κύπρο, την Εσθονία, τη Φινλανδία, την Ελλάδα, την Ουγγαρία, τη Λετονία, τη Μάλτα, την Πολωνία, την Πορτογαλία, τη Ρουμανία, τη Σλοβακία και την Ισπανία. Βλ. COM(2018) 656.

- *Πολλά κράτη μέλη[23] πρέπει να βελτιώσουν την αποτελεσματικότητά τους στη χωριστή συλλογή αποβλήτων, που συνιστά προϋπόθεση για την ενίσχυση της ανακύκλωσης από άποψη ποσότητας και/ή ποιότητας. Ένα άλλο ζήτημα είναι η αποτέφρωση ή η υγειονομική ταφή των ανακυκλώσιμων αποβλήτων. Σχεδόν όλα τα κράτη μέλη ενθαρρύνονται να εφαρμόσουν νέα μέτρα με στόχο τη μετατόπιση των επαναχρησιμοποιήσιμων και ανακυκλώσιμων αποβλήτων από την αποτέφρωση και την υγειονομική ταφή, και να βελτιώσουν και να επεκτείνουν τα συστήματα χωριστής συλλογής τους. Ο αριθμός των χώρων υγειονομικής ταφής που δεν συμμορφώνονται με τις απαιτήσεις της οδηγίας περί υγειονομικής ταφής αποβλήτων[24] εξακολουθεί να προκαλεί ανησυχία.*

Επιτυχείς πρακτικές:

Η **Σλοβενία** αποτελεί έμπρακτο παράδειγμα του γεγονότος ότι οι πολιτικές για την κυκλική οικονομία και η βελτιωμένη διαχείριση των αποβλήτων είναι εφικτό να εκτελεστούν σε σύντομα χρονικά πλαίσια. Μια συνολική στρατηγική για την κυκλικότητα έδωσε ώθηση στη χωριστή συλλογή και ανακύκλωση, με τη βοήθεια κονδυλίων της ΕΕ.

Η **Δανία** αποτελεί καλό παράδειγμα ανοικτής συνεργασίας κατά μήκος των αξιακών αλυσίδων και καινοτομίας για την προώθηση της κυκλικής οικονομίας. Το ποσοστό των ΜΜΕ που προσφέρουν πράσινα προϊόντα ή υπηρεσίες είναι σημαντικά υψηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ.

Η **Γαλλία** ενέκρινε το 2018 έναν φιλόδοξο χάρτη πορείας για την κυκλική οικονομία[22], με δράσεις που αποσκοπούν στη μείωση της χρήσης των πόρων κατά 30 % έως το 2030. Έθεσε έναν φιλόδοξο στόχο ανακύκλωσης 100 % για τις πλαστικές ύλες έως το 2025, με μια εκτίμηση για τη δημιουργία 300 000 νέων πράσινων θέσεων εργασίας.

2.2.Η κλιματική αλλαγή και το περιβάλλον

Πολλά οικοσυστήματα, και ορισμένες από τις υπηρεσίες που παρέχουν έχουν ήδη μεταβληθεί λόγω της υπερθέρμανσης του πλανήτη[25] και διατρέχουν περαιτέρω κίνδυνο λόγω των μεταβαλλόμενων κλιματικών συνθηκών.

Η δράση για το κλίμα είναι απαραίτητη για την αντιμετώπιση πολλών περιβαλλοντικών προκλήσεων, όπως η ατμοσφαιρική ρύπανση, η βιοποικιλότητα, τα ύδατα ή τα χωροκατακτητικά είδη, μεταξύ άλλων. Αντιστρόφως, η ανάληψη δράσης σε πολλούς περιβαλλοντικούς τομείς, όπως στη γεωργία και τη χρήση γης, τα απόβλητα ή την ατμοσφαιρική ρύπανση, μπορεί να έχει άμεσο όφελος για το κλίμα. Το στρατηγικό μακροπρόθεσμο όραμα της Επιτροπής για μια ευημερούσα, σύγχρονη, ανταγωνιστική και κλιματικά ουδέτερη οικονομία[26] επιβεβαιώνει τη δέσμευση της Ευρώπης να ηγηθεί της παγκόσμιας δράσης για το κλίμα και συνιστά ένα όραμα που μπορεί να οδηγήσει στην επίτευξη μηδενικών εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου έως το 2050.

Το 2018 η ΕΕ θέσπισε νομοθεσία με στόχο τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά τουλάχιστον 40 % έως το 2030, σε σύγκριση με το 1990[27]. Για πρώτη φορά, το πλαίσιο της ΕΕ καλύπτει τόσο τις εκπομπές όσο και τις απορροφήσεις από εκτάσεις γης. Το πλαίσιο ανέβασε επίσης το επίπεδο των προσδοκιών όσον αφορά τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και την ενεργειακή απόδοση. Όταν εφαρμοστεί πλήρως η συμφωνημένη νομοθεσία της ΕΕ, η μείωση των εκπομπών της ΕΕ εκτιμάται ότι θα φθάσει το 45 % περίπου έως το 2030.

[22] Γαλλικό Υπουργείο Οικολογικής και Αλληλέγγυας Μετάβασης, Roadmap for the Circular Economy (Χάρτης πορείας για την κυκλική οικονομία), 2018.
[23] Βουλγαρία, Κροατία, Κύπρος, Τσεχική Δημοκρατία, Εσθονία, Ελλάδα, Φινλανδία, Γαλλία, Ουγγαρία, Ιρλανδία, Ιταλία, Λιθουανία, Λετονία, Μάλτα, Πολωνία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Σλοβενία, Σλοβακία, Ισπανία και Ηνωμένο Βασίλειο.
[24] Οδηγία 1999/31/ΕΚ.
[25] Η Διακυβερνητική Επιτροπή για την Αλλαγή του Κλίματος, Special report on a Global Warming of 1.5°C (Ειδική έκθεση για την υπερθέρμανση του πλανήτη κατά 1,5 °C).
[26] COM(2018)773.
[27] Οδηγία (ΕΕ) 2018/410.

Έως το τέλος του 2018, τα κράτη μέλη έπρεπε να υποβάλουν τα εθνικά τους προσχέδια για την ενέργεια και το κλίμα, να επεξεργαστούν τα σχέδιά τους για εθνικά προγράμματα ελέγχου της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και τα σχέδιά τους για τη λογιστική απεικόνιση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου και των απορροφήσεων από δραστηριότητες χρήσης γης, αλλαγής χρήσης γης και δασοκομίας. Τα σχέδια αυτά αναμένεται να αυξήσουν τη συνοχή μεταξύ των πολιτικών για το κλίμα, την ατμόσφαιρα και την ενέργεια και, ως εκ τούτου, θα μπορούσαν να αποτελέσουν καλά παραδείγματα του τρόπου σύνδεσης τομεακών πολιτικών, όπως πολιτικών που αφορούν τη γεωργία, τη φύση και τα ύδατα, καθώς και πολιτικών που αφορούν τις μεταφορές, την ατμόσφαιρα και την υγεία, για την αντιμετώπιση των κοινών προκλήσεων.

Η προσέγγιση της Επιτροπής όσον αφορά την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή έχει ως στόχο να συμβάλει σε μια Ευρώπη πιο ανθεκτική στην κλιματική αλλαγή μέσω καλύτερης προετοιμασίας και ισχυρότερης ικανότητας ανταπόκρισης στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό και ενωσιακό επίπεδο. Η Επιτροπή αξιολόγησε τη στρατηγική προσαρμογής της ΕΕ του 2013, προτείνοντας τομείς στους οποίους πρέπει να καταβληθούν περισσότερες προσπάθειες για την προετοιμασία των ευάλωτων περιφερειών και τομέων[28]. Για την αποφυγή πρόκλησης ζημίας στο μέλλον, απαιτούνται συνέργειες μεταξύ των προσπαθειών προσαρμογής, βιώσιμης ανάπτυξης και μείωσης του κινδύνου καταστροφών.

Συνολικά, τα κράτη μέλη έχουν σημειώσει ικανοποιητική πρόοδο όσον αφορά τη χάραξη εθνικής στρατηγικής προσαρμογής και/ή εθνικού σχεδίου προσαρμογής. Η πρόοδος αυτή δείχνει ότι υπάρχει σημαντικά υψηλότερη βάση αναφοράς για τη χάραξη πολιτικής προετοιμασίας και προσαρμογής σε σχέση με το 2013. Οι στόχοι προσαρμογής πρέπει να περιληφθούν επίσης στα εθνικά σχέδια για την ενέργεια και το κλίμα στο πλαίσιο διακυβέρνησης της ενεργειακής ένωσης[29].

Πορίσματα πολιτικής:

- *Συνολικά, υπάρχει ικανοποιητικό επίπεδο εφαρμογής της νομοθεσίας για το κλίμα σε ολόκληρη την ΕΕ και, ως εκ τούτου, είναι πιθανό να επιτευχθούν οι στόχοι για το 2020.*
- *Όλα τα κράτη μέλη συμμορφώθηκαν με τις υποχρεώσεις που υπέχουν δυνάμει της απόφασης επιμερισμού των προσπαθειών την περίοδο 2013-2015. Ορισμένα κράτη μέλη[30] πρέπει να κινητοποιήσουν τους μηχανισμούς ευελιξίας που προβλέπονται στη νομοθεσία για να συμμορφωθούν με τις τρέχουσες υποχρεώσεις τους.*
- *Το ΣΕΔΕ της ΕΕ έχει πολύ υψηλό ποσοστό συμμόρφωσης, δεδομένου ότι κάθε χρόνο οι εγκαταστάσεις καλύπτουν περίπου το 99 % των εκπομπών τους με τον απαιτούμενο αριθμό δικαιωμάτων.*
- *Από τον Οκτώβριο του 2018, είκοσι πέντε κράτη μέλη[31] έχουν ήδη αναπτύξει εθνικές στρατηγικές προσαρμογής, ενώ στα υπόλοιπα τρία κράτη μέλη καταβάλλονται συνεχείς προσπάθειες για την ολοκλήρωση των δικών τους εθνικών στρατηγικών.*
- *Οι προσπάθειες προσαρμογής σε κάθε κράτος μέλος και σε επίπεδο ΕΕ πρέπει να ενταθούν, καθώς τα κατάλληλα μέτρα για την πρόληψη και/ή την ελαχιστοποίηση των ζημιών που μπορεί να προκληθούν από την κλιματική αλλαγή συνεπάγονται σημαντικά οικονομικά και κοινωνικά οφέλη.*

Επιτυχείς πρακτικές:

Στο πλαίσιο της απόφασης επιμερισμού των προσπαθειών, η **Σουηδία** δεν χρησιμοποίησε την πλήρη κατανομή δικαιωμάτων εκπομπής της και ακύρωσε το ετήσιο πλεόνασμα δικαιωμάτων εκπομπής, για

[28] COM(2018) 738.

[29] Κανονισμός (ΕΕ) 2018/1999.

[30] Το 2016 το Βέλγιο, η Φινλανδία, η Γερμανία, η Ιρλανδία, η Μάλτα και η Πολωνία είχαν υψηλότερες εκπομπές από τα ετήσια δικαιώματα εκπομπής τους. Το 2017, σύμφωνα με προκαταρκτικά στοιχεία, η Αυστρία, η Βουλγαρία, η Κύπρος, η Εσθονία, η Φινλανδία, η Γερμανία, η Ιρλανδία, η Λιθουανία, η Μάλτα και η Πολωνία είχαν υψηλότερες εκπομπές από τα ετήσια δικαιώματα εκπομπής τους.

[31] Όλα τα κράτη μέλη, εκτός από τη Βουλγαρία, την Κροατία και τη Λετονία.

να ενισχύσει την περιβαλλοντική ακεραιότητα του συστήματος στο σύνολό του.

Η στρατηγική της ΕΕ για την περιοχή του Δούναβη δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην προσαρμογή σε ακραία καιρικά φαινόμενα και αποτελεί σημαντική πλατφόρμα για την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ της **Αυστρίας, της Βουλγαρίας, της Κροατίας, της Τσεχικής Δημοκρατίας, της Γερμανίας, της Ουγγαρίας, της Ρουμανίας και της Σλοβακίας** για την από κοινού παρακολούθηση και διαχείριση των πλημμυρών[32].

Επιπλέον, υπάρχουν διεθνείς συμβάσεις για τις Άλπεις[33] και τα Καρπάθια[34]. Υπάρχει επίσης διασυνοριακή συνεργασία με τρίτες χώρες σε θέματα βιοποικιλότητας και προσαρμογής στη βόρεια Ευρώπη. Η πρωτοβουλία για τη Φιννοσκανδιναβική πράσινη ζώνη στηρίζει τη συνεργασία **Φινλανδίας**, Νορβηγίας και Ρωσίας για την προστασία της φύσης, η οποία, μεταξύ άλλων, επικεντρώνεται στις απειλές κατά των οικοσυστημικών υπηρεσιών από την κλιματική αλλαγή.

2.3.Προστασία, διατήρηση και ενίσχυση του φυσικού κεφαλαίου

Η μοναδική και πλούσια φύση της Ευρώπης έχει εγγενή αξία και αποτελεί πηγή πολύτιμων πόρων και οφελών για τους ανθρώπους και την οικονομία. Η ΕΕ έχει αναπτύξει ένα ολοκληρωμένο σύστημα κανόνων που καλύπτει τη φύση, τη βιοποικιλότητα, την προστασία της γης και του θαλάσσιου περιβάλλοντος, που είναι καίριας σημασίας για την επίτευξη του πρωταρχικού στόχου της στρατηγικής για τη βιοποικιλότητα έως το 2020[35] όσον αφορά την ανάσχεση της απώλειας της βιοποικιλότητας και των οικοσυστημικών υπηρεσιών και την αποκατάστασή τους στον μέγιστο δυνατό βαθμό.

Η επίτευξη ικανοποιητικής κατάστασης διατήρησης προστατευόμενων ειδών και οικοτόπων απαιτεί την πλήρη εφαρμογή των οδηγιών για τους οικοτόπους και τα πτηνά[36]. Το σχέδιο δράσης για τη φύση, τον άνθρωπο και την οικονομία[37] έχει ως στόχο την ταχεία βελτίωση της πρακτικής εφαρμογής των προαναφερόμενων οδηγιών για τη φύση και την επιτάχυνση της προόδου προς την επίτευξη του στόχου της ΕΕ για την ανάσχεση και την αντιστροφή της απώλειας βιοποικιλότητας και οικοσυστημικών υπηρεσιών έως το 2020[38]. Κάθε έξι έτη, τα κράτη μέλη υποβάλλουν έκθεση σχετικά με την πρόοδο που σημειώνεται στο θέμα αυτό και, ως εκ τούτου, δεν υπάρχουν διαθέσιμες νέες πληροφορίες στον παρόντα κύκλο της επισκόπησης της εφαρμογής της περιβαλλοντικής πολιτικής. Οι εκθέσεις που θα υποβληθούν αργότερα το 2019 θα αποτυπωθούν στην έκθεση της Επιτροπής για την κατάσταση της φύσης το 2020.

Συνολικά, ενώ παραμένουν ορισμένα σημαντικά κενά, το δίκτυο Natura 2000 εξακολουθεί να επεκτείνεται σε θαλάσσιες περιοχές και η ΕΕ έχει ήδη επιτύχει τον στόχο του Aichi για το 2020 που συνίσταται στον χαρακτηρισμό του 10 % των παράκτιων και θαλάσσιων περιοχών ως προστατευόμενων περιοχών. Σημειώθηκε επίσης πρόοδος όσον αφορά την έγκριση των αναγκαίων μέτρων διατήρησης, όπως των σχεδίων διαχείρισης τόπων, μολονότι εξακολουθούν να καλύπτουν μόνο το 70 % των τόπων του Natura 2000. Απαιτούνται ακόμη σημαντικές προσπάθειες για να εξασφαλιστεί η εφαρμογή —συμπεριλαμβανομένης της χρηματοδότησης— τέτοιου είδους μέτρων στην πράξη και η επίτευξη των στόχων διατήρησής τους. Το ίδιο ισχύει και για τα μέτρα σε ορισμένες εξόχως απόκεντρες περιοχές και στις υπερπόντιες χώρες και εδάφη.

[32] Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Μακροπεριφερειακές στρατηγικές.

[33] Σύμβαση των Άλπεων, ιστότοπος.

[34] Σύμβαση των Καρπαθίων, ιστότοπος.

[35] COM(2011) 244.

[36] Οδηγία 92/43/ΕΟΚ και οδηγία 2009/147/ΕΚ.

[37] COM(2017) 198.

[38] COM(2011) 244.

Η εισαγωγή και η εξάπλωση χωροκατακτητικών ξένων ειδών συνιστά αυξανόμενη απειλή για τη βιοποικιλότητα της Ευρώπης. Ο κανονισμός για τα χωροκατακτητικά ξένα είδη προβλέπει δέσμη μέτρων που πρέπει να ληφθούν σε ολόκληρη την ΕΕ σε σχέση με τα είδη που περιλαμβάνονται στον κατάλογο ενωσιακού ενδιαφέροντος[39].

Από τις διαθέσιμες πληροφορίες προκύπτει ότι τα θαλάσσια και χερσαία οικοσυστήματα, καθώς και το έδαφος, εξακολουθούν να επηρεάζονται από αρκετές πιέσεις: από τις ακατάλληλες γεωργικές πρακτικές, την εγκατάλειψη της γης, την κλιματική αλλαγή, την ανάπτυξη υποδομών, την άκτη αστική εξάπλωση, τη ρύπανση του αέρα, του εδάφους και των υδάτων μέχρι τις αυξανόμενες πιέσεις από χωροκατακτητικά ξένα είδη. Η αντιμετώπιση ενός τόσο ευρέος φάσματος πιέσεων απαιτεί, μεταξύ άλλων, την αποτελεσματική ενσωμάτωση στόχων για τη βιοποικιλότητα σε άλλες πολιτικές, ιδίως αυτές που σχετίζονται με τη χρηματοδότηση, και την προώθηση του διαλόγου μεταξύ των φορέων.

Πορίσματα πολιτικής:

- *Τα σημαντικά κενά στην εφαρμογή, την επιβολή, τη χρηματοδότηση και την ολοκλήρωση των πολιτικών επηρεάζουν τις προσπάθειες για την προστασία των ευρωπαϊκών οικοσυστημάτων. Η απώλεια βιοποικιλότητας συνεχίζεται στην ΕΕ, παρόλο που έχει επιτευχθεί κάποια πρόοδος σε τοπικό επίπεδο.*
- *Παρά την πρόοδο που σημειώθηκε από το 2017 όσον αφορά την ολοκλήρωση και τη διαχείριση του Natura 2000, τα περισσότερα κράτη μέλη[40] πρέπει να επιταχύνουν τις προσπάθειές τους για την ολοκλήρωση των δικτύων τους, ιδίως στο θαλάσσιο περιβάλλον, και να ολοκληρώσουν τη διαδικασία καθορισμού ειδικών ζωνών διατήρησης, αναπτύσσοντας παράλληλα και εφαρμόζοντας αποτελεσματικότερα μέτρα διατήρησης. Ορισμένα κράτη μέλη[41] θα πρέπει επίσης να αναπτύξουν και να προωθήσουν εξυπνότερες και πιο εξορθολογισμένες προσεγγίσεις εφαρμογής για την εξασφάλιση της συμμόρφωσης. Απαιτούνται καλύτερες ικανότητες στις εθνικές διοικήσεις και επαρκής χρηματοδότηση για την πρόληψη της υποβάθμισης και τη διασφάλιση της ορθής διαχείρισης των τόπων του δικτύου Natura 2000[42].*
- *Η χαρτογράφηση των οικοσυστημάτων και των υπηρεσιών τους έχει γενικά βελτιωθεί από το 2017[43], αλλά ορισμένα κράτη μέλη εξακολουθούν να υστερούν.*
- *Ορισμένα κράτη μέλη[44] θα πρέπει να βελτιώσουν την προστασία τους όσον αφορά τους δασικούς οικοτόπους και τους λειμώνες μέσω κινήτρων για δασοκόμους και γεωργούς, σύμφωνα με τη δασική στρατηγική της ΕΕ του 2013[45]. Η βιώσιμη διαχείριση των δασών και η αποδοτική χρήση της βιομάζας είναι καίριας σημασίας για τη βιώσιμη χρήση των φυσικών πόρων.*
- *Ορισμένα κράτη μέλη[46] δεν έχουν θεσπίσει εθνική νομοθεσία για να συμμορφωθούν με τον κανονισμό για τα χωροκατακτητικά ξένα είδη και/ή δεν έχουν κοινοποιήσει εγκαίρως τα μέτρα εκρίζωσης στην Επιτροπή[47].*
- *Η ανεπάρκεια όσον αφορά τα στοιχεία, την παρακολούθηση και την υποβολή εκθέσεων επηρεάζει την αξιολόγηση των μέτρων προστασίας για τις θαλάσσιες περιοχές. Ορισμένες χώρες[48] δεν έχουν*

[39] Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1143/2014.
[40] Αυστρία, Βέλγιο, Βουλγαρία, Κροατία, Κύπρος, Τσεχική Δημοκρατία, Δανία, Εσθονία, Φινλανδία, Γερμανία, Ελλάδα, Ουγγαρία, Ιρλανδία, Ιταλία, Λιθουανία, Λετονία, Μάλτα, Κάτω Χώρες, Πολωνία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Ισπανία, Σλοβακία, Σλοβενία, Σουηδία και Ηνωμένο Βασίλειο.
[41] Βουλγαρία, Κύπρος, Εσθονία, Ελλάδα, Ουγγαρία, Ιταλία, Λιθουανία, Πορτογαλία, Ρουμανία και Σλοβενία.
[42] Βουλγαρία, Κροατία, Εσθονία, Γαλλία, Ελλάδα, Ουγγαρία, Ιρλανδία, Ιταλία, Λιθουανία, Λουξεμβούργο, Μάλτα, Ρουμανία, Σλοβακία, Σλοβενία και Ισπανία.
[43] Αυστρία, Βέλγιο, Τσεχική Δημοκρατία, Δανία, Εσθονία, Ουγγαρία, Πορτογαλία, Σλοβακία και Σουηδία.
[44] Φινλανδία, Λιθουανία, Λετονία, Πολωνία, Σλοβακία και Σουηδία.
[45] COM(2013) 659.
[46] Αυστρία, Βέλγιο, Τσεχική Δημοκρατία, Ελλάδα, Ιρλανδία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Σλοβακία, Σουηδία και Ηνωμένο Βασίλειο.
[47] Τσεχική Δημοκρατία, Δανία, Γερμανία, Ελλάδα, Γαλλία, Ουγγαρία, Πορτογαλία και Ισπανία.
[48] Κροατία, Δανία, Εσθονία, Ελλάδα, Λιθουανία, Ρουμανία και Σλοβενία.

υποβάλει εγκαίρως εκθέσεις[49], ενώ πολλές άλλες[50] πρέπει να βελτιώσουν τη συνεργασία τους και τα προγράμματα παρακολούθησης.

Επιτυχείς πρακτικές:

Στη **Ρουμανία**, σκοπός του έργου LIFE «Connect Carpathians»[51] είναι να ενισχυθεί η συνδεσιμότητα του τοπίου εντός των οικολογικών διαδρόμων των τόπων του δικτύου Natura 2000 στη δυτική Ρουμανία. Οι τόποι αυτοί είναι περιοχές όπου τα εμβληματικά είδη, όπως οι αρκούδες και οι λύκοι, μπορούν να μετακινούνται χωρίς να κινδυνεύουν να αποτελέσουν αντικείμενο θήρας ή να θανατωθούν κατά λάθος. Το έργο συμπληρώνεται με διάφορες δραστηριότητες για τη βελτίωση της διοικητικής ικανότητας, τη συμμετοχή των τοπικών ενδιαφερόμενων μερών και την εξασφάλιση γης για την ανάπτυξη διαδρόμων σύνδεσης.

Η **Κύπρος** είναι μία από τις χώρες με προχωρημένη εφαρμογή του κανονισμού της ΕΕ για την ξυλεία. Παρά το μικρό της μέγεθος, η χώρα διενήργησε περισσότερους ελέγχους σε εγχώριους και αλλοδαπούς φορείς εκμετάλλευσης ξυλείας απ' ό,τι οποιοδήποτε άλλο κράτος μέλος. Οι εθνικοί φορείς εκμετάλλευσης έλαβαν κατάρτιση σε ποσοστό 100 % σχετικά με τις νομικές υποχρεώσεις τους, ενώ τα πρόστιμα που επιβάλλονται σε παραβάσεις είναι μεταξύ των υψηλότερων στην ΕΕ.

2.4. Διασφάλιση της υγείας και της ποιότητας ζωής των πολιτών

Ποιότητα του αέρα και θόρυβος

Η ποιότητα του αέρα στην Ευρώπη έχει βελτιωθεί τις τελευταίες δεκαετίες, χάρη στις κοινές προσπάθειες της ΕΕ και των εθνικών, περιφερειακών και τοπικών αρχών[52]. Από το 2000 το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν της ΕΕ αυξήθηκε κατά 32 %, ενώ οι εκπομπές των κύριων ατμοσφαιρικών ρύπων μειώθηκαν από 10 % έως 70 %, ανάλογα με τον ρύπο. Οι συγκεντρώσεις των περισσότερων ατμοσφαιρικών ρύπων στον αέρα έχουν επίσης μειωθεί τα τελευταία χρόνια. Ωστόσο, στα περισσότερα κράτη μέλη, η ποιότητα ζωής των πολιτών εξακολουθεί να παρεμποδίζεται, καθώς η συγκέντρωση ορισμένων ατμοσφαιρικών ρύπων υπερβαίνει την ενδεικνυόμενη στα πρότυπα της ΕΕ για την ποιότητα του αέρα. Η κατάσταση είναι ιδιαίτερα σοβαρή στις αστικές περιοχές, όπου ζει η πλειονότητα των Ευρωπαίων.

Το 2018 η Επιτροπή προέβη στην ανακοίνωση *«Μια Ευρώπη που προστατεύει: Καθαρός αέρας για όλους»*, στην οποία περιγράφονται τα μέτρα που είναι διαθέσιμα για να βοηθηθούν τα κράτη μέλη στην καταπολέμηση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και στη δρομολόγηση περισσότερων υψηλού επιπέδου εθνικών διαλόγων για τον καθαρό αέρα[53]. Βρίσκεται σε εξέλιξη έλεγχος καταλληλότητας των δύο οδηγιών της ΕΕ για την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα, στο πλαίσιο του οποίου αξιολογείται η συνάφεια, η αποτελεσματικότητα, η αποδοτικότητα, η συνοχή και η προστιθέμενη αξία τους[54]. Τα κράτη μέλη έχουν αρχίσει να καταρτίζουν τα εθνικά τους προγράμματα για τον έλεγχο της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, τα οποία πρέπει να υποβληθούν το 2019. Επιπλέον, έχουν

[49] Όπως απαιτείται από την οδηγία-πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική (οδηγία 2008/56/ΕΚ).
[50] Βέλγιο, Βουλγαρία, Κύπρος, Δανία, Φινλανδία, Γαλλία, Ιρλανδία, Ιταλία, Λετονία, Μάλτα, Κάτω Χώρες, Πολωνία, Πορτογαλία, Ισπανία, Σουηδία και Ηνωμένο Βασίλειο.
[51] LIFE Connect Carpathians, ιστότοπος.
[52] Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Emissions of air pollutants, EU-28, 1990-2016 (Εκπομπές ατμοσφαιρικών ρύπων, ΕΕ-28, 1990-2016).
[53] COM(2018) 330.
[54] Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Air quality fitness check (Έλεγχος καταλληλότητας της ποιότητας του αέρα).

δρομολογηθεί πρωτοβουλίες έρευνας και καινοτομίας, που θα βοηθήσουν τις εθνικές και τοπικές αρχές στην κατανόηση και την καταπολέμηση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης[55].

Στο πλαίσιο της προσπάθειας για την αντιμετώπιση της ηχορύπανσης, η ΕΕ έχει θεσπίσει κοινή προσέγγιση για την πρόληψη ή τον περιορισμό των επιβλαβών επιπτώσεων της έκθεσης στον περιβαλλοντικό θόρυβο. Η προσέγγιση αυτή βασίζεται στη χρήση κοινών μεθόδων για τη χαρτογράφηση του θορύβου, την ενημέρωση του κοινού και τη θέσπιση και εφαρμογή εξατομικευμένων σχεδίων δράσης σε τοπικό επίπεδο.

Πορίσματα πολιτικής:

- *Σε ορισμένες περιπτώσεις, υπάρχει κίνδυνος υποτίμησης της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, διότι ενδέχεται η ατμοσφαιρική ρύπανση να μην παρακολουθείται πάντα στα σωστά σημεία[56]. Τα σημεία δειγματοληψίας πρέπει να βρίσκονται τόσο «εκεί όπου σημειώνονται οι υψηλότερες συγκεντρώσεις» όσο και σε περιοχές «αντιπροσωπευτικές της έκθεσης του γενικού πληθυσμού», ώστε η ποιότητα του αέρα να μετράται και κοντά σε μεγάλες βιομηχανίες ή κεντρικές οδούς αστικής κυκλοφορίας.*
- *Αν και η κατάσταση έχει βελτιωθεί σε ορισμένες από τις χώρες αυτές, δεκαοκτώ κράτη μέλη[57] εξακολουθούν να πρέπει να επιταχύνουν τις μειώσεις των εκπομπών οξειδίου του αζώτου (NO_x) και των συγκεντρώσεων διοξειδίου του αζώτου (NO_2), μειώνοντας περαιτέρω τις εκπομπές από τις μεταφορές, ιδίως στις αστικές περιοχές. Αυτό μπορεί επίσης να απαιτεί αναλογικούς και στοχευμένους περιορισμούς στην πρόσβαση οχημάτων σε αστικές περιοχές και/ή φορολογικά κίνητρα. Στις περιπτώσεις που εξακολουθούν να υπάρχουν υπερβάσεις, η Επιτροπή έχει κινήσει διαδικασίες επί παραβάσει, συμπεριλαμβανομένης της παραπομπής αρκετών κρατών μελών στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.*
- *Σε δεκαπέντε κράτη μέλη της ΕΕ[58] απαιτείται η επιτάχυνση των μειώσεων των αιωρούμενων σωματιδίων ($PM_{2,5}$ και PM_{10}), μεταξύ άλλων με την προώθηση καθαρότερης παραγωγής ενέργειας και αποδοτικής και καθαρής τηλεθέρμανσης. Στο πλαίσιο αυτό, εκκρεμούν αρκετές διαδικασίες επί παραβάσει. Ορισμένα από τα οικεία κράτη μέλη παραπέμφθηκαν στο Δικαστήριο της ΕΕ λόγω των σταθερά υψηλών επιπέδων αιωρούμενων σωματιδίων (PM_{10}) και το Δικαστήριο έχει ήδη αποφανθεί σε δύο από αυτές τις υποθέσεις.*
- *Η μείωση των εκπομπών αμμωνίας (NH_3) σε έξι κράτη μέλη[59] απαιτεί μείωση των εκπομπών από τη γεωργία. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με τη θέσπιση γεωργικών τεχνικών χαμηλών εκπομπών, μεταξύ άλλων για τη διαχείριση της κτηνοτροφίας, της κοπριάς και των λιπασμάτων.*
- *Εξακολουθούν να μην υπάρχουν σχέδια δράσης για τη διαχείριση του θορύβου σε δεκατρία κράτη μέλη[60], ενώ επτά χώρες[61] δεν έχουν ακόμη εγκρίνει τους απαιτούμενους χάρτες θορύβου.*

Επιτυχείς πρακτικές:

Από το 2017, τα κράτη μέλη και η Επιτροπή διεξάγουν γύρο διαλόγων με θέμα την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα. Έως το τέλος του 2018, είχαν διοργανωθεί έξι «διάλογοι για τον καθαρό αέρα» για την αντιμετώπιση συγκεκριμένων προκλήσεων στην **Τσεχική Δημοκρατία, την Ουγγαρία, την**

[55] Για παράδειγμα, το βραβείο από το πρόγραμμα «Ορίζων» για τη μετασκευή κινητήρων για καθαρό αέρα (Horizon Prize on Engine Retrofit for Clean Air) απονεμήθηκε σε ένα καινοτόμο σύστημα μετασκευής για ντιζελοκίνητα αυτοκίνητα με υπερβολικές εκπομπές NOx που σημείωσε πολύ καλές επιδόσεις. Βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Βραβείο για τη μετασκευή κινητήρων για καθαρό αέρα — Evaluation of NOx emissions, Horizon Prize (Αξιολόγηση εκπομπών NOx, βραβείο από το πρόγραμμα «Ορίζων»).

[56] Το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (Ειδική έκθεση 23/2018) επισήμανε επίσης τη διαπίστωση αυτή.

[57] Αυστρία, Βέλγιο, Βουλγαρία, Κροατία, Τσεχική Δημοκρατία, Γερμανία, Ελλάδα, Γαλλία, Ουγγαρία, Ιταλία, Ιρλανδία, Λουξεμβούργο, Κάτω Χώρες, Πολωνία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Ισπανία, Ηνωμένο Βασίλειο.

[58] Αυστρία, Βουλγαρία, Κροατία, Τσεχική Δημοκρατία, Γερμανία, Ελλάδα, Γαλλία, Ουγγαρία, Ιταλία, Πολωνία, Ρουμανία, Σλοβακία, Σλοβενία, Ισπανία και Σουηδία.

[59] Αυστρία, Κροατία, Δανία, Γερμανία, Ιρλανδία και Ισπανία.

[60] Βέλγιο, Κύπρος, Τσεχική Δημοκρατία, Γαλλία, Γερμανία, Ελλάδα, Ιταλία, Πολωνία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Σλοβακία, Σουηδία και Ισπανία.

[61] Βέλγιο, Ελλάδα, Ιταλία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Σλοβακία και Ισπανία.

Ιρλανδία, το Λουξεμβούργο, τη Σλοβακία και την Ισπανία. Οι προσπάθειες αυτές συμπληρώθηκαν με τη διοργάνωση θεματικών εργαστηρίων με την υποστήριξη του μηχανισμού TAIEX-EIR Peer2Peer της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Στην **Πολωνία**, το έργο LIFE «Περιφέρεια Małopolska»[62] παρέχει στήριξη και συμβουλευτικές υπηρεσίες για την εφαρμογή μέτρων για την αντιμετώπιση της σοβαρής ατμοσφαιρικής ρύπανσης στην περιοχή.

Βιομηχανικές εκπομπές

Η βιομηχανία αντιπροσωπεύει το 24 % του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος της ΕΕ και απασχολεί 50 εκατομμύρια άτομα, συμβάλλοντας σημαντικά στην οικονομική ευημερία και την ανάπτυξη της ηπείρου μας[63]. Ωστόσο, η ρύπανση από βιομηχανικές δραστηριότητες μπορεί να επηρεάσει αρνητικά τους ανθρώπους και το περιβάλλον. Ως εκ τούτου, είναι απαραίτητος ένας καθαρός βιομηχανικός τομέας. Μέσω μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης —με αιχμή του δόρατος την οδηγία για τις βιομηχανικές εκπομπές[64]— η ΕΕ αποσκοπεί στην εξασφάλιση υψηλού επιπέδου προστασίας της ανθρώπινης υγείας και του περιβάλλοντος, ενισχύοντας παράλληλα την καινοτομία και την ανταγωνιστικότητα.

Επί του παρόντος, η βιομηχανία ευθύνεται για το 40 % των συνολικών ατμοσφαιρικών ρύπων και το 20 % του συνόλου των ρύπων των υδάτων[65]. Η οδηγία για τις βιομηχανικές εκπομπές αντιμετωπίζει αυτές τις εκπομπές με την παρακολούθηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των 50 χιλιάδων μεγαλύτερων βιομηχανικών εγκαταστάσεων και τον καθορισμό ορίων εκπομπών για περισσότερους από 80 ρύπους της ατμόσφαιρας και των υδάτων. Οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις της βιομηχανίας μειώνονται επίσης με τα πρότυπα επιδόσεων. Η οδηγία καθορίζει τις βασικές αρχές για την αδειοδότηση και τον έλεγχο των εγκαταστάσεων που βασίζονται σε μια ολοκληρωμένη προσέγγιση και στην εφαρμογή των βέλτιστων διαθέσιμων τεχνικών για την επίτευξη υψηλού επιπέδου περιβαλλοντικής προστασίας, λαμβάνοντας υπόψη το κόστος και τα οφέλη. Ήδη αναπτύσσονται πολλές ρηξικέλευθες τεχνολογίες ικανές να επιτύχουν σημαντικές μειώσεις των αερίων του θερμοκηπίου και των ρύπων, συχνά σε συνδυασμό με τεχνολογίες για την κυκλική βιομηχανία.

Πορίσματα πολιτικής:

- *Όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ πρέπει να επανεξετάσουν τις εγκριθείσες άδειες όσον αφορά τη συμμόρφωσή τους με πρόσφατα εκδοθέντα συμπεράσματα σχετικά με τις βέλτιστες διαθέσιμες τεχνικές, καθώς και να ενισχύσουν τον έλεγχο και την επιβολή στην πράξη.*
- *Η ρύπανση του αέρα και/ή των υδάτων που σχετίζεται με τις εκπομπές από εγκαταστάσεις του τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας αποτελεί την κύρια πηγή ρύπανσης για έντεκα κράτη μέλη της ΕΕ[66]. Για επτά χώρες[67], οι εκπομπές από τον τομέα της εντατικής εκτροφής πουλερικών και χοίρων αντιπροσωπεύουν το μεγαλύτερο μερίδιο εκπομπών. Επιπλέον, η τρέχουσα κατάσταση σε δύο κράτη μέλη[68] όσον αφορά τις εκπομπές ατμοσφαιρικών ρύπων από εργοστάσια σιδήρου και χάλυβα προκαλεί σοβαρή ανησυχία. Οι εκπομπές από τις δραστηριότητες επεξεργασίας αποβλήτων εξακολουθούν να προκαλούν ανησυχία σε τρία κράτη μέλη[69].*

Ποιότητα των υδάτων, πλημμύρες και διαχείριση των υδάτων

Η προστασία των υδάτινων πόρων, των οικοσυστημάτων γλυκών και θαλάσσιων υδάτων, καθώς και

[62] Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Περιφέρεια LIFE Małopolska.
[63] Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Πιο καθαρή βιομηχανία: ποια είναι τα οφέλη; 2018, σ. 2.
[64] Οδηγία 2010/75/ΕΕ.
[65] Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Πιο καθαρή βιομηχανία: ποια είναι τα οφέλη;, 2018, σ. 2.
[66] Βουλγαρία, Τσεχική Δημοκρατία, Εσθονία, Φινλανδία, Ελλάδα, Ιρλανδία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Σλοβακία και Ηνωμένο Βασίλειο.
[67] Κύπρος, Εσθονία, Γερμανία, Ουγγαρία, Λετονία, Κάτω Χώρες και Ισπανία.
[68] Ιταλία και Λουξεμβούργο.
[69] Εσθονία, Λετονία και Ισπανία.

των πόσιμων υδάτων και των υδάτων κολύμβησης αποτελεί σημαντικό στοιχείο της περιβαλλοντικής προστασίας στην Ευρώπη. Η υφιστάμενη νομοθεσία της ΕΕ για τα ύδατα[70] έχει θεσπίσει ένα πλαίσιο για τη διαχείριση των γλυκών και των θαλάσσιων υδάτων, καθώς και για την αντιμετώπιση ειδικών πηγών ρύπανσης. Η κοινή αλιευτική πολιτική έχει ως στόχο να περιορίσει τον αντίκτυπο της αλιείας σε επίπεδα κατάλληλα για τη βιώσιμη συγκομιδή του παραγωγικού δυναμικού των αποθεμάτων, περιορίζοντας ταυτόχρονα τις επιπτώσεις στα οικοσυστήματα.

Τα ύδατα της Ευρώπης επηρεάζονται όλο και περισσότερο από την κλιματική αλλαγή. Η συμμόρφωση με τη νομοθεσία της ΕΕ για τα ύδατα συμβάλλει ήδη στη διαχείριση των επιπτώσεων ενός μεταβαλλόμενου κλίματος, με την πρόβλεψη για περισσότερες ξηρασίες και πλημμύρες. Η πολιτική της ΕΕ για τα ύδατα έχει σημαντικές δυνατότητες μετριασμού της κλιματικής αλλαγής, υπό την προϋπόθεση ότι θα αναληφθεί αποτελεσματική δράση άμεσα. Επιπλέον, η πολιτική της ΕΕ για τα ύδατα συνέβαλε στην ανάπτυξη ενός δυναμικού παγκοσμίως πρωτοποριακού τομέα υδάτων, ο οποίος περιλαμβάνει 9 000 μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις και παρέχει σχεδόν μισό εκατομμύριο θέσεις εργασίας πλήρους απασχόλησης[71].

Η αξιολόγηση από την Επιτροπή των δεύτερων σχεδίων διαχείρισης λεκάνης απορροής ποταμού των κρατών μελών βάσει της οδηγίας-πλαισίου για τα ύδατα κατέληξε στο συμπέρασμα ότι έχουν βελτιωθεί σημαντικά οι γνώσεις και η υποβολή εκθέσεων σχετικά με την οδηγία-πλαίσιο για τα ύδατα. Η αξιολόγηση των πρώτων σχεδίων διαχείρισης των κινδύνων πλημμύρας των κρατών μελών εκ μέρους της Επιτροπής στο πλαίσιο της οδηγίας για τις πλημμύρες κατέληξε στο συμπέρασμα ότι έχουν ληφθεί σημαντικά μέτρα, ακόμη και αν ο πρακτικός βαθμός επεξεργασίας ποικίλλει. Η Επιτροπή έλαβε υπόψη τα αποτελέσματα της διάσκεψης της ΕΕ για το νερό το 2018 στη Βιέννη[72], η οποία επέτρεψε σε ένα φάσμα ενδιαφερόμενων μερών και κρατών μελών να παράσχουν στοιχεία σχετικά με την εφαρμογή της νομοθεσίας της ΕΕ για τα ύδατα, παρουσιάζοντας μια ετερόκλητη εικόνα.

Πορίσματα πολιτικής:

- *Με βάση τη δεύτερη γενιά σχεδίων διαχείρισης λεκάνης απορροής ποταμού των κρατών μελών[73], η Επιτροπή αξιολόγησε τη συμμόρφωση με τους στόχους της οδηγίας-πλαισίου για τα ύδατα και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η συμμόρφωση αυξάνεται σταδιακά. Ωστόσο, η πορεία προς την πλήρη συμμόρφωση με τους στόχους της οδηγίας-πλαισίου για τα ύδατα μέχρι το 2027, έτος μετά το οποίο οι δυνατότητες εξαίρεσης είναι περιορισμένες, φαίνεται να αποτελεί μεγάλη πρόκληση στο παρόν στάδιο.*

- *Πρέπει να γίνουν πολλά ακόμη για την πλήρη επίτευξη των στόχων της οδηγίας-πλαισίου για τα ύδατα και άλλων συναφών οδηγιών. Η αύξηση των επενδύσεων είναι απαραίτητη για την επίτευξη αυτών των στόχων. Τα κράτη μέλη θα επωφεληθούν από τη μεγαλύτερη συμμετοχή όλων των σχετικών παραγόντων της αγοράς και της κοινωνίας των πολιτών, προκειμένου να διασφαλιστεί καλύτερη επιβολή της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει». Τα κονδύλια της ΕΕ θα συνεχίσουν να στηρίζουν αυτές τις προσπάθειες εφαρμογής.*

- *Αν και ορισμένα κράτη μέλη έχουν λάβει ικανοποιητικά μέτρα πολιτικής, συμπεριλαμβανομένων των επενδύσεων, οι βελτιώσεις της ποιότητας των υδάτων θα απαιτήσουν ακόμη χρόνο για πολλές λεκάνες απορροής ποταμών.*

- *Ενώ η μεγάλη πλειονότητα των συστημάτων υπόγειων υδάτων έχουν επιτύχει καλή κατάσταση, λιγότερο από το ήμισυ των συστημάτων επιφανειακών υδάτων βρίσκονται σε καλή κατάσταση. Ωστόσο, οι τάσεις σε αρκετά υποκείμενα μεμονωμένα ποιοτικά στοιχεία και ουσίες είναι πιο θετικές.*

[70] Στην πολιτική περιλαμβάνονται η οδηγία για τα ύδατα κολύμβησης (2006/7/ΕΚ)· η οδηγία για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων (91/271/ΕΟΚ)· η οδηγία για το πόσιμο νερό (98/83/ΕΚ)· η οδηγία-πλαίσιο για τα ύδατα (2000/60/ΕΚ)· η οδηγία για τη νιτρορύπανση (91/676/ΕΟΚ) και η οδηγία για τις πλημμύρες (2007/60/ΕΚ).

[71] Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Water reuse: background and policy context (Επαναχρησιμοποίηση υδάτων: γενικές πληροφορίες και πλαίσιο πολιτικής).

[72] Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ευρωπαϊκή Διάσκεψη για το Νερό 2018, 20-21 Σεπτεμβρίου 2018.

[73] Έκθεση της ΕΕ σχετικά με την οδηγία-πλαίσιο για τα ύδατα και την οδηγία για τις πλημμύρες *(Ιανουάριος 2019)*.

- *Η επιδίωξη του στόχου της οδηγίας για τις πλημμύρες να υπάρξει μείωση των πιθανών αρνητικών συνεπειών από τις σημαντικές πλημμύρες θα απαιτήσει συνεχείς προσπάθειες από τα κράτη μέλη στους επόμενους κύκλους.*
- *Σε πολλά κράτη μέλη[74] η επεξεργασία των αστικών λυμάτων εξακολουθεί να μην είναι η ενδεδειγμένη· για τον λόγο αυτό τα περισσότερα από αυτά εξακολουθούν να υποβάλλονται σε διαδικασίες επί παραβάσει, ενώ κάποια από αυτά έχουν υποστεί οικονομικές κυρώσεις. Η πρόοδος εξαρτάται από την απόδοση προτεραιότητας από τα κράτη μέλη στις επενδύσεις για εγκαταστάσεις επεξεργασίας αστικών λυμάτων, μεταξύ άλλων μέσω της αποδοτικής χρήσης της χρηματοδότησης της πολιτικής για τη συνοχή, εφόσον είναι διαθέσιμη, και δανείων της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων.*
- *Η νιτρορύπανση των υδάτων που προκαλείται από εντατικές γεωργικές πρακτικές έχει μειωθεί στην Ευρώπη τις τελευταίες δύο δεκαετίες. Ωστόσο, παρά τη θετική αυτή συνολική τάση, η νιτρορύπανση και ο ευτροφισμός εξακολουθούν να προκαλούν προβλήματα σε πολλά κράτη μέλη[75], καθώς οι γεωργικές πιέσεις στην ποιότητα των υδάτων εξακολουθούν να αυξάνονται σε ορισμένους τομείς. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να εντείνουν τις προσπάθειές τους για την αντιμετώπιση της διάχυτης ρύπανσης από νιτρικά και φωσφορικά άλατα.*

Επιτυχείς πρακτικές:

Η πράσινη υποδομή χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του προγράμματος SIGMA II για τις εκβολές του ποταμού Scheldt στο **Βέλγιο**.

Το **Λουξεμβούργο** και η **Πορτογαλία** πέτυχαν πρόσφατα ικανοποιητικά επίπεδα συμμόρφωσης με τις απαιτήσεις της οδηγίας για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων, παρά τις δυσκολίες κατά το παρελθόν. Αποτελούν καλά παραδείγματα του τρόπου με τον οποίο οι αποφασιστικές δημόσιες επενδύσεις που αφορούν ζητήματα συμμόρφωσης μπορούν να μειώσουν τους περιβαλλοντικούς κινδύνους και να προστατεύσουν τους πολίτες στην καθημερινή τους ζωή.

Χημικά προϊόντα

Η περιβαλλοντικά ορθή διαχείριση και η ασφαλής χρήση των χημικών ουσιών στην ενιαία αγορά αποτελούν το επίκεντρο της νομοθεσίας της ΕΕ για τα χημικά προϊόντα. Ο κανονισμός για την καταχώριση, την αξιολόγηση, την αδειοδότηση και τους περιορισμούς των χημικών προϊόντων (REACH)[76] και ο κανονισμός για την ταξινόμηση, την επισήμανση και τη συσκευασία των ουσιών και των μειγμάτων (CLP)[77] αποτελούν την αιχμή του δόρατος της εν λόγω νομοθεσίας. Ωστόσο, ειδικές ομάδες προϊόντων, όπως τα βιοκτόνα, τα φυτοφάρμακα, τα φαρμακευτικά προϊόντα ή τα καλλυντικά[78], καλύπτονται από τη δική τους νομοθεσία.

Η άμεσα εφαρμοστέα νομοθεσία διασφαλίζει την ελεύθερη κυκλοφορία των ουσιών στην εσωτερική αγορά, αυξάνοντας παράλληλα την ανταγωνιστικότητα και ενθαρρύνοντας την καινοτομία. Τον Ιούνιο του 2018 έληξε η προθεσμία για την καταχώριση της τελευταίας παρτίδας υφιστάμενων ουσιών βάσει του κανονισμού REACH, δηλαδή των ουσιών που κατασκευάστηκαν ή εισήχθησαν σε έναν ή περισσότερους τόνους. Αυτό σημαίνει ότι ο κανονισμός REACH άρχισε να εφαρμόζεται πλήρως μόλις το 2018, με την πρώτη έκθεση εφαρμογής, που θα παρέχει πλήρη εικόνα της εφαρμογής στα κράτη μέλη, να αναμένεται το 2021.

Ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Χημικών Προϊόντων (ECHA) διενεργεί τακτικά στοχευμένους ελέγχους συμμόρφωσης, προκειμένου να θέτει τους φακέλους καταχώρισης σε συμμόρφωση με τις απαιτήσεις

[74] Βουλγαρία, Κροατία, Κύπρος, Γαλλία, Ελλάδα, Ουγγαρία, Ιρλανδία, Ιταλία, Λετονία, Λιθουανία, Λουξεμβούργο, Μάλτα, Πολωνία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Σλοβακία, Σλοβενία και Ισπανία.

[75] Συγκεκριμένα, Αυστρία, Βέλγιο, Κύπρος, Τσεχική Δημοκρατία, Δανία, Εσθονία, Γερμανία, Ελλάδα, Φινλανδία, Γαλλία, Ιταλία, Λιθουανία, Μάλτα, Κάτω Χώρες, Πολωνία, Πορτογαλία, Σλοβακία, Σλοβενία, Σουηδία, Ισπανία και Ηνωμένο Βασίλειο.

[76] Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1907/2006

[77] Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1272/2008.

[78] Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Νομοθεσία σχετικά με τα χημικά προϊόντα.

πληροφόρησης. Ωστόσο, στην ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Έκθεση σχετικά με τη λειτουργία του κανονισμού REACH»[79] προσδιορίστηκαν ελλείψεις στη διαδικασία αυτή και ζητήθηκε από τον ECHA να λάβει μέτρα για να αυξήσει σημαντικά την αποδοτικότητα των διαδικασιών αξιολόγησης έως το 2019.

Μολονότι τα στοιχεία σχετικά με τις ιδιότητες των ουσιών είναι διαθέσιμα σε επίπεδο ΕΕ, η προαναφερθείσα ανακοίνωση κατέληξε επίσης στο συμπέρασμα ότι ο έλεγχος «της τήρησης των υποχρεώσεων από όλους τους παράγοντες, μεταξύ άλλων, από τους καταχωρίζοντες, από τους μεταγενέστερους χρήστες και ιδίως από τους εισαγωγείς» πρέπει να ενισχυθεί. Για τον συντονισμό και την αξιολόγηση εναρμονισμένων έργων επιβολής και κοινών επιθεωρήσεων, τα κράτη μέλη συνεργάζονται στο φόρουμ ανταλλαγής πληροφοριών σχετικά με τον έλεγχο εφαρμογής, το οποίο έχει συσταθεί δυνάμει του REACH. Ένα σημαντικό μελλοντικό καθήκον θα είναι η καλύτερη ενσωμάτωση των συνοριακών τελωνειακών ελέγχων για την πρόληψη της εισόδου απαγορευμένων ουσιών στην εσωτερική αγορά στα δικά τους ή σε μεταποιημένα προϊόντα.

Οι προσεχείς κύκλοι επισκόπησης της εφαρμογής της περιβαλλοντικής πολιτικής θα επιδιώξουν να συμπεριλάβουν περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τη συμμόρφωση σε επίπεδο κρατών μελών, που αφορούν θέματα όπως ο αριθμός και η ποιότητα των τελωνειακών ελέγχων από τις εθνικές αρχές και η ικανότητα των εθνικών επιθεωρήσεων.

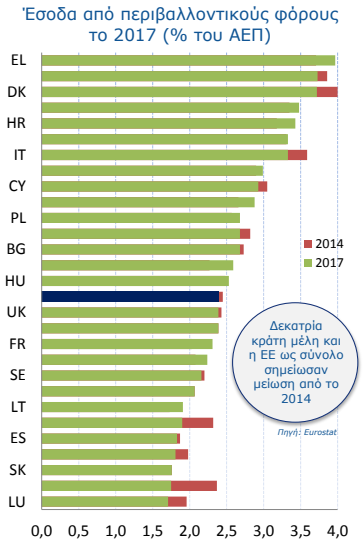
Επιτυχείς πρακτικές:

Η **Ιταλία** χρησιμοποιεί το δίκτυο Enterprise Europe της Επιτροπής για τη βελτίωση της ενημέρωσης των εταιρειών σχετικά με τους ρόλους και τις υποχρεώσεις τους στο πλαίσιο του κανονισμού REACH, μια ιδιαίτερη πρόκληση, λαμβανομένου υπόψη του υψηλού αριθμού πολύ μικρών και μικρομεσαίων επιχειρήσεων στον τομέα των χημικών στη συγκεκριμένη χώρα.

Η **ολλανδική** κυβέρνηση προετοιμάζει ένα «Εθνικό θεματολόγιο για την ασφάλεια της καινοτομίας των χημικών προϊόντων» (SCIA), μια πρωτοβουλία για την προώθηση ασφαλών υλικών και προϊόντων που μπορούν να αντικαταστήσουν τα επικίνδυνα χημικά προϊόντα. Το εν λόγω ερευνητικό θεματολόγιο έχει ως στόχο να χρησιμεύσει ως οδηγός για τις πολιτικές της έρευνας και ανάπτυξης σε επίπεδο ΕΕ και κρατών μελών[80].

2.5. Πράσινη φορολογία, πράσινες δημόσιες συμβάσεις και περιβαλλοντική χρηματοδότηση

Τα οικονομικά κίνητρα και τα οικονομικά μέσα προσφέρουν έναν αποτελεσματικό και αποδοτικό τρόπο επίτευξης των στόχων περιβαλλοντικής πολιτικής. Οι εκθέσεις ανά χώρα παρέχουν ανάλυση της περιβαλλοντικής φορολογίας, της σταδιακής κατάργησης των περιβαλλοντικά επιζήμιων επιδοτήσεων και των πράσινων δημόσιων συμβάσεων. Η Επιτροπή εξετάζει τη χρήση αυτών των οικονομικών μέσων στο ευρύτερο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου και, ως εκ τούτου, δεν περιλαμβάνονται εδώ συγκεκριμένες νέες δράσεις προτεραιότητας.

Η ειδική χρηματοδότηση είναι συχνά απαραίτητη για την επίτευξη περιβαλλοντικών στόχων. Η εν λόγω χρηματοδότηση μπορεί να προέλθει από ενωσιακά και εθνικά δημόσια κονδύλια, καθώς και από δάνεια από την ΕΤΕπ και από εθνικές τράπεζες, και μπορεί να συμπληρώσει τις απαραίτητες ιδιωτικές επενδύσεις. Η ανάλυση στις εκθέσεις ανά χώρα επιχειρεί να αντικατοπτρίσει τις διάφορες πηγές

[79] COM(2018) 116, σ. 6 και σ. 9.
[80] Κυβέρνηση των Κάτω Χωρών, Workshop to a Safe Chemicals Innovation Agenda from Substitution to Safe-by-design (Εργαστήριο για ένα θεματολόγιο ασφαλούς καινοτομίας για τα χημικά προϊόντα από την υποκατάσταση μέχρι την ασφάλεια από το στάδιο σχεδιασμού).

δημόσιων επενδύσεων και να τις θέσει σε προοπτική, για παράδειγμα ως ποσοστό του ΑΕΠ[81].

Πορίσματα πολιτικής:

- *Ο λόγος των περιβαλλοντικών φόρων προς το ΑΕΠ κυμαίνεται από 1,7 % έως 4 % περίπου. Αρκετά κράτη μέλη επέβαλαν περιβαλλοντικούς φόρους το 2017, συμπεριλαμβανομένης της αύξησης του κόστους του πετρελαίου ντίζελ[82] ή της μείωσης των επιζήμιων για το περιβάλλον επιδοτήσεων. Ωστόσο, σε αρκετά κράτη μέλη εξακολουθούν να υφίστανται φορολογικά πλεονεκτήματα για την ιδιωτική χρήση εταιρικών αυτοκινήτων, τα οποία εμποδίζουν την πρόοδο όσον αφορά την αντιμετώπιση της κυκλοφοριακής συμφόρησης και της ατμοσφαιρικής ρύπανσης[83].*
- *Στο πλαίσιο των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων (ΕΔΕΤ), η «προστασία του περιβάλλοντος και η αποδοτική χρήση των πόρων» συνιστούν την υψηλότερη κατανομή για την περίοδο 2014-20 σε 12 κράτη μέλη[84]. Επιπλέον, τα κονδύλια της ΕΕ για το περιβάλλον ήταν υψηλότερα από τις εθνικές δημόσιες δαπάνες για το περιβάλλον κατά την περίοδο 2014-2018 για 11 κράτη μέλη[85].*
- *Σε αρκετά κράτη μέλη, η βασική πρόκληση για την περιβαλλοντική χρηματοδότηση είναι να εξασφαλιστεί ότι θα παραμείνει σε επαρκές επίπεδο[86]. Σε ορισμένα κράτη μέλη, υπάρχει πρόβλημα με την αποτελεσματική χρήση των κονδυλίων της ΕΕ[87], που μερικές φορές προκαλείται από την ανεπαρκή ικανότητα των διοικήσεων. Η ανακατεύθυνση των πόρων σε μη περιβαλλοντικά έργα μπορεί να αποτρέψει την απώλεια χρημάτων, αλλά μπορεί να προκαλέσει καθυστερήσεις στην εφαρμογή της περιβαλλοντικής πολιτικής.*

Επιτυχείς πρακτικές:

Ο φόρος υγειονομικής ταφής στο **Ηνωμένο Βασίλειο** έχει αρχίσει να παράγει σαφείς επιπτώσεις στη μείωση της υγειονομικής ταφής. Ο αυξανόμενος φόρος υγειονομικής ταφής —επί του παρόντος, ένας από τους υψηλότερους στην Ευρώπη— έχει μειώσει ουσιαστικά τη διάθεση των αποβλήτων, μεγιστοποιώντας έτσι την ανακύκλωση ξηρών υλικών και απορριμμάτων τροφίμων.

Η **Αυστρία** έχει δημιουργήσει πλατφόρμα και υπηρεσία υποστήριξης, για να διευκολύνει την ανταλλαγή εμπειριών μεταξύ των υπαλλήλων που είναι αρμόδιοι για τις πράσινες δημόσιες συμβάσεις σε διαφορετικά επίπεδα διακυβέρνησης.

Στην **Πολωνία** επιβάλλεται τέλος λυμάτων, τα έσοδα του οποίου χρησιμοποιούνται για επενδύσεις προστασίας του περιβάλλοντος. Η **Σουηδία** έχει επιβάλει φόρους NO_x και SO_2, γεγονός που έχει οδηγήσει στη μείωση των συγκεκριμένων ατμοσφαιρικών ρύπων· επιπλέον, το 2018 θεσπίστηκαν φόροι επί των χημικών προϊόντων, των αεροπορικών ταξιδιών, καθώς και σύστημα τιμαριθμικής αναπροσαρμογής των περιβαλλοντικών φόρων. Στην **Κροατία** επιβάλλεται τέλος για την κοινωφελή λειτουργία των δασών (Forest Public Benefit Function Fee), το οποίο απαιτεί από τις εταιρείες να συνεισφέρουν οικονομικά στη διαχείριση των δασών. Η Βάδη-Βιρτεμβέργη (**Γερμανία**) αμείβει τους γεωργούς στις εκτάσεις των οποίων απαντώνται είδη αγριολούλουδων.

2.6. Στήριξη της πολυμερούς δράσης

Η ΕΕ έχει δεσμευτεί να ενισχύσει την περιβαλλοντική νομοθεσία και την εφαρμογή της σε παγκόσμιο επίπεδο, μεταξύ άλλων με τη στήριξη της διαδικασίας του Παγκόσμιου Συμφώνου για το

[81] Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Evaluation study of the payment for agricultural practices beneficial for the climate and the environment (Μελέτη αξιολόγησης της ενίσχυσης για τις γεωργικές πρακτικές που είναι επωφελείς για το κλίμα και το περιβάλλον), 2017.
[82] Βέλγιο, Δανία, Εσθονία, Φινλανδία, Γαλλία, Ιρλανδία, Λιθουανία, Λουξεμβούργο, Μάλτα, Κάτω Χώρες, Ρουμανία, Σουηδία και Ηνωμένο Βασίλειο. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Taxation Trends in the European Union (Φορολογικές τάσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση), έκδοση 2018.
[83] Βέλγιο, Τσεχική Δημοκρατία, Γαλλία, Ουγγαρία, Ιρλανδία, Πολωνία, Πορτογαλία και Σλοβακία.
[84] Αυστρία, Βουλγαρία, Κροατία, Κύπρος, Δανία, Φινλανδία, Γαλλία, Ελλάδα, Ιρλανδία, Λουξεμβούργο, Μάλτα και Σουηδία.
[85] Βουλγαρία, Κροατία, Εσθονία, Ουγγαρία, Λετονία, Λιθουανία, Πολωνία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Σλοβακία και Σλοβενία.
[86] Αυστρία, Βουλγαρία, Φινλανδία, Γαλλία, Γερμανία, Ελλάδα, Ουγγαρία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Κάτω Χώρες, Πορτογαλία, Ρουμανία, Σλοβενία, Ισπανία, Σουηδία και Ηνωμένο Βασίλειο.
[87] Κροατία, Τσεχική Δημοκρατία, Εσθονία, Ελλάδα, Λιθουανία, Λετονία, Πολωνία, Ρουμανία και Σλοβακία.

Περιβάλλον, το οποίο εγκρίθηκε από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) τον Μάιο του 2018. Η συμφωνία του Παρισιού για την κλιματική αλλαγή είναι επίσης ζωτικής σημασίας, και για τον λόγο αυτό τόσο η Επιτροπή όσο και τα κράτη μέλη εργάζονται εντατικά για την πλήρη εφαρμογή της. Επιπλέον, στο πλαίσιο των διεθνών της υποχρεώσεων και υπό το πρίσμα του παγκόσμιου χαρακτήρα των περιβαλλοντικών προκλήσεων και ευκαιριών, η ΕΕ δεσμεύεται να στηρίξει την προστασία του περιβάλλοντος στις χώρες εταίρους μέσω των μηχανισμών της διεθνούς συνεργασίας και ανάπτυξης.

Η επισκόπηση της εφαρμογής της περιβαλλοντικής πολιτικής είναι ένα από τα εργαλεία με τα οποία διασφαλίζεται ότι τα κράτη μέλη δίνουν το καλό παράδειγμα τηρώντας τις ευρωπαϊκές περιβαλλοντικές πολιτικές, τους νόμους και τις διεθνείς συμφωνίες και, ως εκ τούτου, εξακολουθεί να παρακολουθεί την κατάσταση επικύρωσης και την εφαρμογή των διεθνών συμφωνιών.

Οι νέες εκθέσεις ανά χώρα εξετάζουν επίσης τα διοικητικά πλαίσια για τον χειρισμό του διεθνούς εμπορίου τροπικής ξυλείας, της πρόσβασης στους γενετικούς πόρους και του διεθνούς εμπορίου άγριων ειδών. Ο κανονισμός της ΕΕ για την ξυλεία αποτελεί παράδειγμα απτής στήριξης από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή· το 2018 διοργανώθηκαν δύο εργαστήρια με τη συμμετοχή πολλών χωρών σχετικά με τον τρόπο βελτίωσης της εφαρμογής του, στο πλαίσιο του εργαλείου TAIEX-EIR Peer to Peer, με τη συμμετοχή δώδεκα κρατών μελών.

Η καλή εφαρμογή της περιβαλλοντικής πολιτικής εντός της ΕΕ είναι απαραίτητη για την επίτευξη της πλήρους υλοποίησης των στόχων βιώσιμης ανάπτυξης (ΣΒΑ), οι οποίοι συμφωνήθηκαν το 2015. Αυτό αφορά ιδίως τους στόχους για την προστασία των υδάτινων οικοσυστημάτων από τη ρύπανση και τη χρήση των υδάτων με βιώσιμο τρόπο (ΣΒΑ6), τη βιώσιμη κατανάλωση και παραγωγή (ΣΒΑ12), τη δράση για το κλίμα (ΣΒΑ13), την προστασία των θαλάσσιων οικοσυστημάτων (ΣΒΑ14) και την αντιμετώπιση των πιέσεων στο φυσικό κεφάλαιο της Ευρώπης (ΣΒΑ15). Για την αντιμετώπιση των κενών στην εφαρμογή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας, έχει καίρια σημασία να υπάρχουν αποτελεσματικοί θεσμοί και διακυβέρνηση (ΣΒΑ16), καθώς και να βελτιωθεί η συνοχή της πολιτικής και να τονωθεί η συνεργασία σε πολυμερείς εταιρικές σχέσεις (ΣΒΑ17). Οι στόχοι της βιώσιμης ανάπτυξης τονώνουν επίσης την περιβαλλοντική ολοκλήρωση, διότι συνδέουν τις περιβαλλοντικές, κοινωνικές και οικονομικές πολιτικές σε ένα συνεκτικό πλαίσιο.

Πορίσματα πολιτικής:

- *Πολλά κράτη μέλη εξακολουθούν να μην έχουν ακόμη υπογράψει και επικυρώσει μία ή περισσότερες πολυμερείς περιβαλλοντικές συμφωνίες*[88].
- *Ορισμένα κράτη μέλη θα πρέπει να βελτιώσουν την εφαρμογή των κανόνων της ΕΕ σχετικά με τη χρήση των γενετικών πόρων, ενώ αρκετές χώρες δεν εφαρμόζουν ακόμη πλήρως τους κανόνες για την τροπική ξυλεία.*

Επιτυχείς πρακτικές:

Ο οριζόντιος συντονισμός των δράσεων για την επίτευξη των ΣΒΑ κερδίζει έδαφος στην Ευρώπη. Η **Ισπανία** διόρισε Ύπατο Αρμοστή για το Θεματολόγιο του 2030, ο οποίος αναφέρεται απευθείας στον Πρόεδρο της Κυβέρνησης. Η **Γαλλία** έχει διορίσει διυπουργικό αντιπρόσωπο για τη βιώσιμη ανάπτυξη υπό την εποπτεία του πρωθυπουργού.

3. Ενίσχυση της περιβαλλοντικής διακυβέρνησης

3.1. Περιβαλλοντική διακυβέρνηση

Η ποιότητα της δημόσιας διοίκησης των κρατών μελών έχει σημαντικό αντίκτυπο στα αποτελέσματα των πολιτικών της ΕΕ. Σύμφωνα με έρευνα του 2018[89], η ποιότητα των δημόσιων υπηρεσιών μιας

[88] Αυστρία, Βέλγιο, Κύπρος, Τσεχική Δημοκρατία, Γαλλία, Ελλάδα, Ιρλανδία, Ιταλία, Λετονία, Λιθουανία, Μάλτα, Πολωνία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Σλοβακία, Σλοβενία και Ισπανία.

χώρας συσχετίζεται με το επίπεδο εμπιστοσύνης στη δημόσια διοίκηση, την ευχέρεια άσκησης επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και την κοινωνική ευημερία.

Η επισκόπηση της εφαρμογής της περιβαλλοντικής νομοθεσίας του 2017 εντόπισε μια σειρά από κοινά γενεσιουργά αίτια των κενών στην εφαρμογή που σχετίζονται με τη διακυβέρνηση[90], αλλά ήταν αναγκαία μια πιο συστηματική ανάλυση. Η αξιολόγηση των επιδόσεων των κρατών μελών στον τομέα της περιβαλλοντικής διακυβέρνησης έχει δρομολογηθεί ως πρώτο βήμα προς την αμοιβαία μάθηση και την εξεύρεση εξατομικευμένων λύσεων[91]. Στο φόρουμ για την περιβαλλοντική συμμόρφωση και τη διακυβέρνηση[92] και στην ομάδα εμπειρογνωμόνων για την επισκόπηση της εφαρμογής της περιβαλλοντικής πολιτικής[93], η Επιτροπή θα συζητήσει τον τρόπο με τον οποίο τα αποτελέσματα και τα δεδομένα που συλλέγονται στο πλαίσιο του έργου μπορούν να χρησιμοποιηθούν και να επικαιροποιηθούν για την υποστήριξη μελλοντικών κύκλων επισκόπησης της εφαρμογής της περιβαλλοντικής πολιτικής.

Όσον αφορά την πρόοδο από το 2017, τα σημαντικά πρότυπα για τη διαφάνεια, τη συμμετοχή του κοινού και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη, τα οποία καθορίστηκαν από τη σύμβαση του Aarhus[94], δεν έχουν ακόμη υλοποιηθεί πλήρως σε ολόκληρη την ΕΕ. Περαιτέρω προσπάθειες στους τομείς αυτούς θα ωφελήσουν τους πολίτες, τις επιχειρήσεις και τις διοικήσεις. Αναγνωρίζεται όλο και περισσότερο το δικαίωμα των οικείων ενδιαφερόμενων μερών να προσφεύγουν ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, συχνά βάσει των αποφάσεων του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Προκειμένου να διευκολυνθούν οι δικαστικές ενέργειες φυσικών και νομικών προσώπων, το 2017 εκδόθηκε ερμηνευτική ανακοίνωση σχετικά με την πρόσβαση στη δικαιοσύνη για περιβαλλοντικά θέματα[95].

Επιπλέον, το σχέδιο δράσης για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης[96], που εγκρίθηκε στις αρχές του 2018, προβλέπει την εφαρμογή ορθών πρακτικών και καθοδήγησης σχετικά με τον τρόπο χειρισμού των καταγγελιών, την καταπολέμηση του περιβαλλοντικού εγκλήματος και τη διασφάλιση της συμμόρφωσης στις αγροτικές περιοχές, καθώς και ένα ευρύτερο πλαίσιο για την αξιολόγηση του τρόπου με τον οποίο τα κράτη μέλη επιτυγχάνουν την περιβαλλοντική συμμόρφωση.

Ο κανονισμός για τη διακυβέρνηση της ενεργειακής ένωσης και της δράσης για το κλίμα τέθηκε σε ισχύ τον Δεκέμβριο του 2018 και θα ενισχύσει σημαντικά την ολοκλήρωση μεταξύ των πολιτικών για την ενέργεια, το κλίμα και το περιβάλλον, ιδίως με την υποχρέωση των κρατών μελών να καταρτίζουν εθνικά σχέδια για την ενέργεια και το κλίμα[97].

Η ανάγκη αντιμετώπισης του περιβαλλοντικού εγκλήματος, και ιδίως της εμπορίας άγριων ειδών και αποβλήτων, έχει αναγνωριστεί ως προτεραιότητα στο πλαίσιο της πολιτικής της ΕΕ για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος για την περίοδο 2018-2021[98]. Ως αποτέλεσμα, σε ολόκληρη την ΕΕ πραγματοποιήθηκαν πολλές συγκεκριμένες δράσεις, των οποίων ηγούνται οι υπηρεσίες επιβολής του νόμου στα κράτη μέλη, με τη στήριξη της Ευρωπόλ και τη χρηματοδότηση της ΕΕ, κατά διαφόρων τύπων περιβαλλοντικών αδικημάτων.

---

[89] Ευρωπαϊκή Επιτροπή, A Comparative Overview of Public Administration Characteristics and Performance in EU28 (Συγκριτική επισκόπηση των χαρακτηριστικών και των επιδόσεων της δημόσιας διοίκησης στην ΕΕ των 28).

[90] Αναποτελεσματικός συντονισμός μεταξύ τοπικών, περιφερειακών και εθνικών αρχών, έλλειψη διοικητικής ικανότητας και ανεπαρκής χρηματοδότηση, έλλειψη γνώσεων και στοιχείων, ανεπαρκείς μηχανισμοί διασφάλισης της συμμόρφωσης και έλλειψη ολοκλήρωσης και συνοχής των πολιτικών. (βλ. COM(2017) 63).

[91] Ευρωπαϊκή Επιτροπή, έργο μελέτης «Development of an assessment framework on environmental governance in EU Member States» (Ανάπτυξη πλαισίου αξιολόγησης για την περιβαλλοντική διακυβέρνηση στα κράτη μέλη της ΕΕ) (βλ. βιβλιοθήκη έργου).

[92] Φόρουμ για την περιβαλλοντική συμμόρφωση και διακυβέρνηση, ιστότοπος.

[93] Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ομάδα εμπειρογνωμόνων για τον οικολογικό προσανατολισμό του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου και την επισκόπηση της εφαρμογής των περιβαλλοντικών πολιτικών.

[94] Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Σύμβαση του Aarhus.

[95] COM(2017) 2616.

[96] COM(2018) 10.

[97] Κανονισμός (ΕΕ) 2018/1999.

[98] Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με τον καθορισμό των προτεραιοτήτων της ΕΕ για την καταπολέμηση του οργανωμένου και σοβαρού διεθνούς εγκλήματος μεταξύ 2018 και 2021.

Τα δίκτυα επαγγελματιών (π.χ. το IMPEL[99]) διαδραματίζουν ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο και η Επιτροπή προτίθεται να ενισχύσει περαιτέρω τον ρόλο τους. Οι υπηρεσίες ψηφιοποίησης και ηλεκτρονικής διακυβέρνησης μπορούν επίσης να συμβάλουν στην ανάπτυξη μιας αποτελεσματικότερης και καλύτερα ενοποιημένης διοίκησης επιβολής της νομοθεσίας. Διάφορες πρωτοβουλίες της ΕΕ[100] στηρίζουν τα κράτη μέλη για τον σκοπό αυτό.

Πορίσματα πολιτικής:

- *Η ενίσχυση της περιβαλλοντικής διακυβέρνησης στα κράτη μέλη βελτιώνει την εφαρμογή της περιβαλλοντικής πολιτικής. Τα κράτη μέλη μπορούν να βελτιώσουν περαιτέρω τη συνολική περιβαλλοντική τους διακυβέρνηση.*
- *Η αύξηση της διαφάνειας είναι σαφώς επωφελής για την εφαρμογή της πολιτικής. Βελτιώνει τη γνώση, την ευθύνη, τη συμμετοχή του κοινού και τη στήριξη. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να αξιοποιήσουν καλύτερα τις ψηφιακές ευκαιρίες, ώστε να βελτιώσουν τη διαφάνεια μέσω της βελτίωσης της ενημέρωσης του κοινού σχετικά με την πραγματική κατάσταση του περιβάλλοντος σε τοπικό/περιφερειακό επίπεδο, κάτι που θα ενισχύσει την αλλαγή συμπεριφοράς.*
- *Παρά τη γενική πρόοδο, τα κράτη μέλη πρέπει να βελτιώσουν την πρόσβαση σε περιβαλλοντικές πληροφορίες, ιδίως σε χωρικά δεδομένα και υπηρεσίες, έτσι ώστε τα δεδομένα να μπορούν να επαναχρησιμοποιούνται εύκολα και ελεύθερα (σύμφωνα με την οδηγία INSPIRE[101], την οδηγία για την πρόσβαση σε περιβαλλοντικές πληροφορίες και την οδηγία για τις πληροφορίες του δημόσιου τομέα)[102].*
- *Αρκετά κράτη μέλη[103] θα πρέπει να διασφαλίσουν ότι οι περιβαλλοντικές ΜΚΟ νομιμοποιούνται να προσφεύγουν νομικά για περιβαλλοντικά θέματα και ότι οι διάδικοι σε περιβαλλοντικές υποθέσεις παύουν να αντιμετωπίζουν εμπόδια, όπως το απαγορευτικά υψηλό κόστος.*
- *Είκοσι έξι κράτη μέλη[104] θα πρέπει να βελτιώσουν την εφαρμογή της οδηγίας για την περιβαλλοντική ευθύνη σε έναν ή περισσότερους από τους ακόλουθους τομείς: οικονομική ασφάλεια, καθοδήγηση, συλλογή και δημοσίευση πληροφοριών σχετικά με την περιβαλλοντική καταστροφή.*

3.2. Ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης

Η επίτευξη των περιβαλλοντικών και κλιματικών στόχων δεν εξαρτάται αποκλειστικά από την εφαρμογή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας, αλλά απαιτεί και την ενσωμάτωση περιβαλλοντικών πτυχών σε άλλες πολιτικές, όπως έχει επισημανθεί επανειλημμένα στα προγράμματα περιβαλλοντικής δράσης της Επιτροπής[105]. Αυτό καταδεικνύεται στο παράδειγμα της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής (ΚΓΠ), δεδομένου ότι η γεωργική έκταση καλύπτει σχεδόν το ήμισυ της επιφάνειας της Ένωσης. Η Κοινή Γεωργική Πολιτική μπορεί να συμβάλει σημαντικά στην επίτευξη περιβαλλοντικών και κλιματικών στόχων, όπως η ανάσχεση της απώλειας της βιοποικιλότητας, η μείωση της υποβάθμισης της γης και του εδάφους, η διασφάλιση της ποιότητας των υδάτων, η μείωση των εκπομπών αμμωνίας και η διαχείριση και μείωση των εκπομπών αερίων του

[99] Δίκτυο της ΕΕ για την εφαρμογή και την επιβολή της περιβαλλοντικής πολιτικής.
[100] Όπως το σχέδιο δράσης για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση, το σχέδιο δράσης για την περιβαλλοντική συμμόρφωση και διακυβέρνηση και το εγχειρίδιο για την ποιότητα της δημόσιας διοίκησης.
[101] INSPIRE: Υποδομή χωρικών πληροφοριών στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα.
[102] Οδηγία 2007/2/ΕΚ, οδηγία 2003/4/ΕΚ, οδηγία 2013/37/ΕΕ. Ένα ειδικό έργο επί του παρόντος αναλύει λεπτομερέστερα τα εθνικά συστήματα περιβαλλοντικών πληροφοριών και προετοιμάζει τις κατευθυντήριες γραμμές για ορθές πρακτικές: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, δεδομένα EIS.
[103] Βουλγαρία, Κροατία, Κύπρος, Φινλανδία, Ουγγαρία, Ιρλανδία, Λιθουανία, Λουξεμβούργο, Μάλτα, Πολωνία και Ρουμανία.
[104] Αυστρία, Βέλγιο, Βουλγαρία, Κροατία, Κύπρος, Τσεχική Δημοκρατία, Δανία, Εσθονία, Φινλανδία, Γαλλία, Γερμανία, Ελλάδα, Ουγγαρία, Ιρλανδία, Ιταλία, Λετονία, Λιθουανία, Λουξεμβούργο, Μάλτα, Κάτω Χώρες, Πολωνία, Ρουμανία, Σλοβακία, Σλοβενία, Σουηδία και Ηνωμένο Βασίλειο.
[105] 7ο Πρόγραμμα Δράσης για το Περιβάλλον 2014-2020.

θερμοκηπίου. Οι πρόσφατες μεταρρυθμίσεις της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής επέφεραν ελπιδοφόρες αλλαγές στο πλαίσιο πολιτικής όσον αφορά τη βελτίωση της συνοχής με τους περιβαλλοντικούς και κλιματικούς στόχους. Οι νομικές προτάσεις για την Κοινή Γεωργική Πολιτική για την περίοδο μετά το 2020 θα ενισχύσουν περαιτέρω αυτή τη συνοχή. Η επικαιροποιημένη στρατηγική για τη βιοοικονομία[106] αποτελεί επίσης μια προσπάθεια για την ενσωμάτωση περιβαλλοντικών, κοινωνικών και οικονομικών στόχων με οριζόντιο και συνεκτικό τρόπο.

Η πολιτική και οι νόμοι που θεσπίζονται από διάφορες αρχές σε διάφορους τομείς θα πρέπει να είναι συνεκτικοί και να βασίζονται σε μια κοινή λογική, σε επιστημονικά στοιχεία και στην ορθή χρήση των διαθέσιμων τεχνολογιών. Αυτό τονίζεται επίσης στο άρθρο 11 της Συνθήκης για τη λειτουργία της ΕΕ. Παρόλο που η ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης απαιτεί αποτελεσματική συνεργασία μεταξύ των αρχών, στην πραγματικότητα τα διάφορα υπουργεία και οι περιφερειακές και τοπικές αρχές εξακολουθούν να τείνουν να εργάζονται σε απομονωμένα «σιλό». Η ανεπαρκής πολιτική και η θεσμική συνοχή είναι μία από τις κύριες αιτίες των κενών στην εφαρμογή όσον αφορά την επίτευξη των στόχων της περιβαλλοντικής πολιτικής και νομοθεσίας της ΕΕ.

Η προώθηση της πολιτικής και θεσμικής συνοχής αποτελεί μόνιμη πρόκληση. Οι εκθέσεις ανά χώρα δείχνουν ότι οι περιβαλλοντικές πιέσεις συνδέονται στενά με οικονομικούς τομείς (γεωργία, μεταφορές, βιομηχανία, τρόφιμα ή ενέργεια, μεταξύ άλλων) σε πολλά κράτη μέλη. Ένα παράδειγμα είναι ο τρόπος με τον οποίο η κυκλική οικονομία εξαρτάται από την καινοτομία των προϊόντων, την αποτελεσματική διαχείριση των αποβλήτων και την τόνωση μέσω βιώσιμων δημόσιων συμβάσεων. Σε επίπεδο ΕΕ, μια ανάλυση των σχέσεων της συνάρτησης μεταξύ γεωργίας και υδάτων έδειξε ότι είναι δυνατή μια πιο ολοκληρωμένη προσέγγιση[107]. Σε πολλές περιπτώσεις, μια συνεργατική προσέγγιση όσον αφορά τα διαφορετικά συμφέροντα θα μπορούσε να είναι πιο ενδεδειγμένη από τη θέσπιση νέας νομοθεσίας.

Επιπλέον, διατομεακές συναντήσεις σε πολιτικό επίπεδο (π.χ. κοινές συνεδριάσεις των συνθέσεων του Συμβουλίου) και κοινές ομάδες εμπειρογνωμόνων έργων παρέχουν τα μέσα για τον εντοπισμό, την ανάλυση και την επίλυση περιπτώσεων ανεπαρκούς ενσωμάτωσης της περιβαλλοντικής διάστασης.

Η εκμάθηση από ομοτίμους αποδείχθηκε σημαντικό μέσο για τη βελτίωση της εφαρμογής της περιβαλλοντικής πολιτικής. Το εργαλείο TAIEX-EIR P2P, το οποίο καθιερώθηκε κατά τον πρώτο κύκλο επισκόπησης της εφαρμογής της περιβαλλοντικής πολιτικής, έτυχε θετικής υποδοχής από τις περιβαλλοντικές αρχές. Το 2018, το πρώτο έτος λειτουργίας του εργαλείου, όλα τα κράτη μέλη συμμετείχαν τουλάχιστον σε μία εκδήλωση και πάνω από το 50 % των εκδηλώσεων ήταν εργαστήρια με τη συμμετοχή πολλών χωρών. Στα 19 έργα που εκτελέστηκαν το 2018, το εργαλείο χρησιμοποιήθηκε κυρίως από τις περιβαλλοντικές αρχές, αλλά μπορεί να συμβάλει στην καλύτερη ενσωμάτωση με τη συμπερίληψη άλλων σχετικών αρχών, όπως φαίνεται από τα πορίσματα της πολιτικής.

Πορίσματα πολιτικής:

[106] COM(2015) 614.
[107] Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Agriculture and Sustainable Water Management in the EU (Γεωργία και αειφόρος διαχείριση των υδάτων στην ΕΕ), 2017.

- *Όλα τα κράτη μέλη μπορούν να βελτιώσουν περαιτέρω τη συνολική περιβαλλοντική τους διακυβέρνηση. Σε αρκετά κράτη μέλη, οι περιβαλλοντικές αρχές έχουν σοβαρές ελλείψεις προσωπικού και η εν λόγω έλλειψη ικανότητας και πόρων επηρεάζει την ικανότητά τους να εφαρμόζουν και να επιβάλλουν την εφαρμογή της πολιτικής. Στα περισσότερα κράτη μέλη υπάρχουν δομές συντονισμού μεταξύ των τομεακών διοικήσεων και σε διαφορετικά επίπεδα, αλλά η αποτελεσματικότητά τους ποικίλλει. Τρία κράτη μέλη[108] πρέπει να αντιμετωπίσουν τον περιφερειακό και τοπικό κατακερματισμό με την ανάπτυξη καλύτερων μηχανισμών συντονισμού για το περιβάλλον.*
- *Δύο κράτη μέλη[109] πρέπει να ολοκληρώσουν τη μεταφορά της αναθεωρημένης οδηγίας για την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων (ΕΠΕ) στο εθνικό δίκαιο. Οι διαδικασίες περιβαλλοντικής αξιολόγησης πρέπει να εξορθολογιστούν και η αποδοτική συμμετοχή του κοινού πρέπει να διασφαλιστεί σε ολόκληρη την ΕΕ.*
- *Οι ανταλλαγές μεταξύ ομοτίμων χρησιμοποιούνται κυρίως για θεματικές προκλήσεις, αλλά υπάρχει περιθώριο και για τη χρήση του εργαλείου για ανταλλαγές σχετικά με τα βαθύτερα αίτια της ανεπαρκούς εφαρμογής στον τομέα της ποιότητας της δημόσιας διοίκησης και των μηχανισμών διακυβέρνησης.*

Επιτυχείς πρακτικές:

Η **Βουλγαρία** έχει λάβει μέτρα για τον εξορθολογισμό των περιβαλλοντικών εκτιμήσεων μέσω της ενσωμάτωσης της κατάλληλης εκτίμησης βάσει της οδηγίας για τους οικοτόπους, της διαδικασίας που επιτρέπει την ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχο της ρύπανσης (IPPC) και της διαδικασίας «Seveso» για την ασφάλεια των χημικών προϊόντων στις διαδικασίες για την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Ο εξορθολογισμός συμβάλλει στη μείωση του διοικητικού φόρτου, ενισχύει τη συνοχή και επιταχύνει τη λήψη αποφάσεων και οι προσπάθειες θα πρέπει να στραφούν προς την κατάλληλη εφαρμογή των εν λόγω διατάξεων.

4. Τα επόμενα βήματα

Η επισκόπηση της εφαρμογής της περιβαλλοντικής πολιτικής έχει εντοπίσει ορισμένα βασικά προβλήματα που χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής κατά τα προσεχή έτη και έχει επιστήσει την προσοχή των βασικών αρχών και των πολιτών σε κενά όσον αφορά την εφαρμογή της περιβαλλοντικής πολιτικής στις χώρες τους.

Η **ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών στόχων** σε άλλους θεμιτούς στόχους πολιτικής είναι συχνά ανεπαρκής και αυτό έχει αρνητικές επιπτώσεις στην εφαρμογή. Η καλύτερη ενσωμάτωση όλων αυτών των στόχων στα στάδια του σχεδιασμού και της εφαρμογής των πολιτικών είναι ουσιώδης για την επιτυχία καθενός από τους σχετικούς τομείς πολιτικής και, σε τελική ανάλυση, για τις κοινωνίες μας. Οι προοπτικές που υποδεικνύονται από την πιο πρόσφατη έκθεση για το περιβάλλον[110] και την έκθεση σχετικά με τους περιβαλλοντικούς δείκτες για το 2018[111] είναι αρκετά ζοφερές και η πλήρης εφαρμογή της ισχύουσας περιβαλλοντικής νομοθεσίας της ΕΕ είναι, πράγματι, απλώς ένα σημείο εκκίνησης για την αλλαγή των τάσεων.

Η τρέχουσα πρόοδος στην πραγματική εφαρμογή είναι πολύ αργή και η καλύτερη ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης μπορεί να αλλάξει τα δεδομένα. Η κατάσταση μπορεί να βελτιωθεί μόνο εάν ληφθούν υπόψη οι περιβαλλοντικές ανησυχίες κατά τη χάραξη και την εκτέλεση δημόσιων πολιτικών με σημαντικό περιβαλλοντικό αποτύπωμα, όπως η ενέργεια, οι μεταφορές και η γεωργία.

[108] Ελλάδα, Ιταλία και Ισπανία.
[109] Γερμανία και Λιθουανία.
[110] Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος, Έκθεση για την κατάσταση του περιβάλλοντος, 2015.
[111] Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος, Environmental Indicator Report 2018 (Έκθεση για τους περιβαλλοντικούς δείκτες 2018).

Η «προσέγγιση βάσει αιτιώδους συνδέσμου»[112] θα μπορούσε να ενισχυθεί ως κατευθυντήρια αρχή: αφορά τη συστηματική και εκ των προτέρων εξέταση των ζητημάτων, με τον σκοπό να προσδιοριστούν λύσεις με περαιτέρω ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης για τους τομείς που συμμετέχουν και να στηριχθούν οι επενδύσεις που σχετίζονται με το περιβάλλον σε ενωσιακό, εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

Η ποιότητα των σχετικών συστημάτων διακυβέρνησης αποτελεί βασικό καταλύτη για την πλήρη εφαρμογή. Σύμφωνα με τις εκθέσεις ανά χώρα, η έλλειψη αποδοτικότητας και η αναποτελεσματικότητα των δημόσιων διοικήσεων αποτελούν ένα ακόμη σημαντικό γενεσιουργό αίτιο για την πλημμελή εφαρμογή. Η Επιτροπή εξετάζει ήδη την ποιότητα της δημόσιας διοίκησης και διακυβέρνησης στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, μέσω των διαρθρωτικών και επενδυτικών ταμείων, του προγράμματος στήριξης διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και με ειδικά μέσα καθοδήγησης[113]. Ειδικότερα, είναι σαφές ότι, ενώ οι ανάγκες διαφέρουν από το ένα σύστημα στο άλλο, δεν μπορεί να υπάρξει βελτίωση στο θέμα αυτό χωρίς να εξασφαλιστούν οι απαραίτητοι ανθρώπινοι και οικονομικοί πόροι για τις αρμόδιες διοικήσεις.

Η εφαρμογή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας αφορά όλα τα επίπεδα και εξαρτάται από την ενεργό συμμετοχή ευρέος φάσματος ενδιαφερόμενων μερών, του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα, από τους φορείς λήψης αποφάσεων έως τους πολίτες, τις επιχειρήσεις και τις βιομηχανίες. Ένα τόσο ευρύ φάσμα ενδιαφερόμενων μερών μπορεί να ενεργοποιηθεί μόνο αν οι σχετικές πληροφορίες τεθούν στη διάθεσή τους κατά τρόπο αποτελεσματικό. **Η διαφάνεια των πληροφοριών που αφορούν το περιβάλλον** βαίνει πέραν των νομικών υποχρεώσεων: αποτελεί προϋπόθεση για την αποτελεσματική συνεργασία στην εφαρμογή της περιβαλλοντικής πολιτικής. Χωρίς διαφάνεια, η εμπιστοσύνη εξαφανίζεται και η κινητοποίηση των ενδιαφερόμενων μερών δεν είναι επιτυχής.

Η αντιμετώπιση των κενών στην εφαρμογή απαιτεί αξιόπιστα στοιχεία για τον προσδιορισμό της «απόστασης από τον στόχο», των υποκείμενων δυσκολιών και των διαθέσιμων επιλογών και, στη συνέχεια, την παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας των επιλεγμένων λύσεων. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή καλεί τα κράτη μέλη να είναι διαφανή κατά την εφαρμογή των κανόνων και των πολιτικών της ΕΕ, αξιοποιώντας την Πύλη Δημόσιων Δεδομένων της ΕΕ[114] και χρησιμοποιώντας σύγχρονες τεχνολογίες πληροφοριών για σκοπούς επικοινωνίας, δεδομένων και πληροφοριών. Τα μέτρα αυτά θα δώσουν επίσης τη δυνατότητα στην Επιτροπή να προσαρμόσει τη στήριξή της στις πραγματικές συνθήκες.

Η Επιτροπή έχει δεσμευθεί να στηρίξει τα κράτη μέλη στη βελτίωση της εφαρμογής της περιβαλλοντικής πολιτικής. Εκφάνσεις αυτής της στήριξης είναι οι θεματικοί διάλογοι για την επισκόπηση της εφαρμογής της περιβαλλοντικής πολιτικής και το ειδικό εργαλείο Peer 2 Peer, που βοηθά στην αξιολόγηση των προβλημάτων, στην ανταλλαγή ορθών πρακτικών και στην εκμάθηση από ομοτίμους. Ωστόσο, οι επιτυχημένοι διάλογοι ανά χώρα απαιτούν την **ενεργό συμμετοχή των περιφερειακών και τοπικών αρχών και άλλων ενδιαφερόμενων μερών**. Υπάρχει ανάγκη για περισσότερες θεματικές συζητήσεις και μεταξύ όλων των επιπέδων της διοίκησης, οι οποίες αναμένεται ότι θα οδηγήσουν σε λειτουργικά συμπεράσματα τα οποία θα ακολουθούνται από ενέργειες. Οι συζητήσεις θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη την πιθανή περαιτέρω ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης σε άλλους τομείς πολιτικής. Η Επιτροπή έχει δημοσιεύσει έγγραφα που μπορούν να λειτουργήσουν ως αφετηρία, συμπεριλαμβανομένων της Ανακοίνωσης σχετικά με τον καθαρό αέρα (2018)[115], του εγγράφου εργασίας για τη γεωργία και τα ύδατα (2017)[116], του σχεδίου

[112] Η «προσέγγιση βάσει αιτιώδους συνδέσμου», η οποία αναφέρεται στην ανακοίνωση της Επιτροπής «Επόμενα βήματα για ένα βιώσιμο ευρωπαϊκό μέλλον — Ευρωπαϊκή δράση για την αειφορία», COM(2016) 739**,** εξετάζει τη διασύνδεση και τις αλληλεξαρτήσεις των διαφόρων προκλήσεων.

[113] Π.χ. «Quality of Public Administration - A Toolbox for Practitioners» (Ποιότητα της δημόσιας διοίκησης - Εργαλειοθήκη για τους επαγγελματίες) και η μελέτη «Public administration characteristics and performance in EU28» (Χαρακτηριστικά και επιδόσεις της δημόσιας διοίκησης στην ΕΕ των 28).

[114] Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Πύλη Δημόσιων Δεδομένων της ΕΕ**.**

[115] COM(2018) 330.

[116] SWD(2017) 153.

δράσης για τη φύση, τους ανθρώπους και την οικονομία[117], καθώς και των εκθέσεων έγκαιρης προειδοποίησης για την επαναχρησιμοποίηση/ανακύκλωση των αποβλήτων[118].

Η Επιτροπή καλεί τα κράτη μέλη να λάβουν μέτρα για τα πορίσματα της επισκόπησης της εφαρμογής της περιβαλλοντικής πολιτικής και να χρησιμοποιήσουν τις εκθέσεις ανά χώρα ως βάση για περαιτέρω συζήτηση. Τα κράτη μέλη ενθαρρύνονται επίσης να συνεχίσουν να εργάζονται για την εφαρμογή των περιβαλλοντικών κανόνων που ισχύουν για την επίτευξη καλύτερων περιβαλλοντικών αποτελεσμάτων για τους πολίτες, για την προστασία της υγείας τους και για την προστασία και την αντιστάθμιση των περιβαλλοντικών πιέσεων που είναι δαπανηρές για τις κοινωνίες και τις οικονομίες μας.

Ένα υγιεινό περιβάλλον αποτελεί κοινό αγαθό του λαού της ΕΕ, τόσο της παρούσας όσο και των μελλοντικών γενεών, και αποτελεί βασικό θεμέλιο των άλλων κοινωνικών και οικονομικών δραστηριοτήτων. Η ΕΕ έχει θέσει σε εφαρμογή μια ολοκληρωμένη περιβαλλοντική νομοθεσία, με στόχο να εξασφαλίσει ότι ο αέρας είναι αναπνεύσιμος, το νερό είναι ασφαλές για χρήση, το φαγητό μας είναι υγιεινό για κατανάλωση, τα πράγματα που μας περιβάλλουν είναι ασφαλή για χρήση και η ρύπανση διατηρείται σε απόσταση. Τα πρότυπα αυτά είναι ικανοποιητικά εφόσον εφαρμόζονται. Η υλοποίηση της εφαρμογής βρίσκεται στα χέρια μας, ανεξάρτητα από το αν ενεργούμε με δημόσια ή ιδιωτική ιδιότητα.

[117] COM(2017) 198 και SWD(2017) 139.

[118] Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Report on the implementation of waste legislation, including the early warning report (Έκθεση σχετικά με την εφαρμογή της νομοθεσίας για τα απόβλητα, συμπεριλαμβανομένης της έκθεσης έγκαιρης προειδοποίησης).